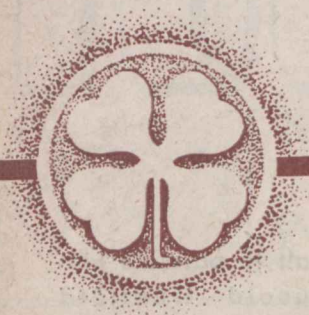

TOUSEV NOORUS

EMTS

ÜHISELU TRÜKIKODA

Tallinnas, Pikk 42 / Kõnetraat 442-04

Valmistab maitsekalt ja parajate hindadega igasuguseid trükitöid kõige lihtsamast kõige keerukamani.

Telefonilised tellimised täidetakse täpselt.

Töö korralikkusele ja täpsusele panakse erilist rõhku.

Rotatsioonitrükk • Nooditrükk • Raamatuköitmine

Eesti Maakrediitselts

PIKAAJALISE LAENU PANK • ASUTATUD 1802. A.

Tallinn, Vabaduse pst. 1, omas majas. Juhatuse tel. 466-37.

Annab põllupidajatele pikaajalisi laene talukoha pantimisel

5% Eesti Maakrediitseltsi eriseeria pantlehed on kindlustatud talukohtadel lasuvate esimeste võlakohustustega ja Maakrediitseltsi varaga ning tagatud riigikassa poolt. Pantlehed kannavad 5%, mis makstakse välja kaks korda aastas. Pantlehed kustutatakse 29 aasta jooksul iga aasta kaks korda ning pantlehtede praeguse kursi 95 juures on nende tulutoovus aastas 5,48%. Seega osutuvad need mitmekordselt kindlustatud pantlehed kindlamaks ja soodsamaks raha paigutamisevahendiks. Nimetatud pantlehti on lubatud omandada pankadel seadusepärase kassatagavarade arvel.

Eesti Maakrediitseltsi pantlehti võetakse valitsus- ja omavalitsusasutustega sõlmitud lepingute ja hangete ning aktsiisi- ja tollimaksu kindlustuseks kursiga 95. Pantlehtedesse võib mahutada vaestelaste, seltside, usuühingute ja omavalitsusasutuste kapitale ning kandlustusasutuste tagavarakapitale ja kindlustusfonde.

Eesti Maakrediitseltsi juhatus.

TÕUSEV NOORUS

Nr. 3. 1940.

PÖLLUTÖÖKOJA VÄLJAANNE

IV AASTAKÄIK

Maanoored ja erakordsed ajad.

Kindral Laidoner ütles Riiginõukogus: „Ma julgen küll avaldada arvamist, et tõesti erakordsed ajad, rasked ajad on alanud, aga et need ruttu mööda lähevad ja meie varsti paremate aegade juure tagasi jõuaksime, seda mina ei usu.“

Meie Vabadussõja juht ja Eesti praeguse põlve esimesi mehi on siin sõjameheliku julgusega ning otsekoheusega õelnud välja tõsise mõtte. Kõigil maksab seda lähele panna.

Rasked ajad ei ole maailmas nüüd esimest korda. Nad on ikka aeg-ajalt käinud üle rahvaste ja maade. On arvamisi, et raskeid aegu on maailmas isegi rohkem olnud kui häid aegu. Meie, eestlased, oskame niisugusest arvamistest vist pärist hästi aru saada.

Rasked ajad nõuavad teistsugust hoiakut kui hääd ja lahedad ajad.

Raskel ajal ei saa ega või elada niisugust elu kui häadel aegadel. See on esimene käsk, mille kõik peavad pähe õppima. Ühllasi aga väärib tähele panna, et rasked ajad on kõige parem peegel, kus inimeste tugevused ja nõrkused kõige selgemini vastu paistavad.

Kes on näinud inimesi tulekahju ajal, see on saanud haruldase õppetunni inimeste loomusest ja üksikute inimeste erinevusest. Mõned kaotavad tulekahju ajal pää ja ei oska midagi päale hakata. Nad jätavad väärtuslikud asjad tulle ja too-

vad majast välja mõne lõngakera, katkise tooli või muud tühja-tähja. Teised aga seevastu just tulekahju ajal näitavad erakordseid võimeid. Elased nad seni inimeste hulgas nagu iga teinegi. Ei teatud neid nagu eriti tähelepanna, ega neist midagi erilist arvata. Aga vaat, kui tuli õnnetus, siis selgus, et nad on kangelased, et nad on teistest pääjao pikemad. Siis, kui teised pää kaotasid, oli nende pää selge ja nad tegid, mis tarvis oli teha. Kes on kanged ja vaprad, neid teeb raske aeg veel kangemaks ja vapramaks. Ei ole kunagi lehtud nii hüilgavaid ja kangelaslikke tegusid, kui just rasketel aegadel.

Praegune aeg nõuab, et meil oleks võimalikult rohkem inimesi, kelle pää on selge ja kes teevad, mis on tarvis teha. Me võime tähele panna, kuidas sõdivad riigid mitte üksinda ei lase kahuritest vaenlase kindlustusi ega pommila nende linnu, vaid kuidas nad osava propaganda abil püüavad kõikuma panna vastase meeleskindlust. Kindel meel on rahvale niisama lähtis kui relvad. Aga nõndasama kui rasked ajad mõnede inimeste vaimu teevad veel kangemaks, nõndasama aga paljud need, kes on vaimu poolest nõrgad, jäävad raskete aegade kohutusel veel nõrgemaks, kaotavad lootuse ja usu ning rikuvad enda ja teiste meeletu. Nõrku peab toetama. See on inimlik ja

jumalik seadus. Kõik need, kes oma südames tunnevad, et aegade kitsamaks minek ei ole nende julgust kahandanud, vaid just kasvatanud, peavad nüüd käima püstipäi rahva hulgas ja õhutama kanget eesti vaimu.

Konstantin Päts ütles 1938. a.: „Need rahvad on hädaohu vastu kindlustatud, kes on sisemiselt organiseeritud ja kelle juhid on suutnud distsipliini kogu rahva organisatsioonides läbi viia.“ Seepärast peavad nüüd kõik isamaalised organisatsioonid oma ridu koondama ja endas distsipliini süvendama. Seda peab teema ka Eesti maanoorte organisatsioon, mis on loodud sihiga, et selle organisatsiooni kaudu kõik eesti talude lapsed ühendaksid omad käed, nõnda et üks meel ja mõte võiks läbibistada nende noori südameid ja õhutada neid edasi ehitama Eesti koda. Meie organisatsioon on jõudsalt kasvanud. Meil on nüüd peaaegu igas külas ja nurgas hulk inimesi, kes kannavad rinnal neljalehelise riktikheina märki. Arv üksinda ei loe. Kui meie suures organisatsioonis ei oleks ühtehoidmist ja distsipliini, siis meie suudaksime vähe. Meie igaüks peame olema kui raudnaelad, mis löödud sügavalt okslisse ja sitkesse puusse. Keegi ei kisu meid

välja rahva hulgast, kus meie teeme oma tööd ning õhutame kanget eesti vaimu.

Meie oleme töötajad ja töö organiseerijad. Praegused ajad tabasid kõige esmalt põllumajandust, maad. Siin on kerkinud uusi olukordi ja sadu ülesandeid majanduslikul ja töölehnisel alal. Maarahvas peab neid lahendama. Meie organisatsioonil on siin väga palju tööd ja väga palju ülesandeid. Kaks asja meie organisatsioonis on alati koos olnud ja keegi pole neid lahutanud: sõna ja tegu. See peab jääma nõnda ka tulevikus.

Meie seisame ühe kitsama aja väravas ja suurte ülesannete ees. Maanoorte organisatsiooni eestvedajad mehed ja naised pidagu meeles Konstantin Pätsi sõnad, et see rahvas on hädaohu vastu kindlustatud, kes on sisemiselt organiseeritud ja kelle juhid on suutnud distsipliini rahva organisatsioonides läbi viia. Meie organisatsioonis ärgu olgu ühtki üksust, mis on ainult organiseeritud väliselt, ilma seesmise sidemeta ja ilma seesmise distsipliinita. Üks on, mis meid ühendab: Eesti isamaa. Üks on, milles ükski meist ei kõigu: ustavus Eestile.

Ignas Tõrmaküla.

A. H. Tammsaare mälestuseks.

Keegi ütles talle: — too valgusest pärg oma rahvale, maale!

Ta läks — ürgvere pinges käes, töökuub seljas, töömüts pääs, —

ta läks kui kündja ja külvur.

Kes keelab olemast meil hääd, kes keelab olla meil suured?

Las' töös küll märgub piht ja pää.

ent nõnda sulab südamest jää

ja arm on rahva juures,

kes j ä ä b ja kellele jääd! —

...Maad polnud musta-mulla maad,

nad olid soised söödud;

hing väheseil helkis päikesena,

oli kaua hirmutet äikesega —

oli sajandeid valuga löödud.

Kuid Tundmatu käsk: — too valgusest pärg

oma rahvale, maale!

see rinna sees põles, — see sundis

looma viljakat maad —

kuldterade salve —

liivasest pinnast ja roostesest soost.

Ja ennäe: kuldterad said salve

ju varakult sügise ootel.

Jäi ainult veel lõputa palve:

et inimen', kes sööb mullast saad' leiba,

saaks mullana paremaks — õiglaseks,

hääks!

— — — — —
Keegi ütles talle: siia rida jääb katki,

must vanker ukse ees ootab.

...Kuid üle selle Keegi on ometi Rahvas.

kes iial' tend ära ei saada...

Enn Uiho.

A. HANSEN- TAMMSAARE SURNUD.

See oli augustikuul 1936, mil nende ridade kirjutajal oli võimalus elada kaasa suurt vaimustust kirjanik Tammsaare koduvallas Albus, kus Tammsaarele avati ausammas; rõõm oli anda hinnangut Tammsaare elutööle ta 60-da sünnipäeva puhul sama ajakirja 1938. aasta veebruarinumbris; mõistev, vaikne ja häätahlik oli see hääl, mis vestles mitte kaua tagasi telefonis nende ridade kirjutajaga. Ja nüüd peame juba leppima kurva lõigaga — Tammsaare magab viimset und Metsakalmistul Ed. Vilde kõrval, „Tõe ja õiguse“ looja sulg ei kirjuta enam, suur süda on vaikinud ning esimesest Eestis elavale kirjanikule püstitatud ausambast on saanud mälestussammas. Meil jääb vaid tunnistada, et Tammsaare kaotus ei ole väiksem C. R. Jakobsoni kaotusest 58 aastat tagasi ja lohutada teadmisesest, et Tammsaare meile ja kogu kultuurimaailmale on siiski surematu. Ta maise isiku kadumist ei pane kindlasti

paljud lähele, sest palgest-palgesse on Tammsaaret näinud vähesed, ning sedagi poolkogemata, juhuslikult. Ei ole teda näinud kõik kirjandusinimesedki, ent ta suuruse tunnustamises ei või olla lahkarvamusi. Sest Tammsaare vaimu kiirgus jääb püsima läbi aegade — ta teoste kaudu.

Mida on Eestile ja kogu maailmale andnud „Vargamäe“ soode ja rabade vahelt võrsunud suur mõtleja, väsimatu inimese ning tõe ja õiguse otsija, kelle teoseid on tõlgitud ja tõlkimisel paljudesse maailmakeeltesse ning kellele ta koduvallas ausammast avades Sõjavägede Ülemjuhataja märkis, et avab sellega ausamba kogu Eesti kirjandusele?

Sellest on juba kaua tagasi, mil nautisime Tammsaare arenevat peent psühholoogilist kunsti ta harillasnovellides ja esiknovellides („Noored hinged“, „Üle piiri“, „Pikad sammud“, „Varjundid“, „Kärbes“), kuid psühholoogilist küpsust

kohtame juba ta „Juuditis“, milline on ju pääleegi õigupoolest eesti esimene psühholoogiline draama, kunstiküpsust ta „Kõrboja peremehes“ ning meisterlikkust „Tões ja õiguses“, eesti monumentaalsemas kunstiteoses, milline purustanud juba ammugi kitsad keelepürid. Tammsaare pole „Tões ja õiguses“ mitte ainult põhjalik olude ja inimeste tundja ning kujundaja, vaid väsimatu mõtleja ja otsija, kes lõpuks juhhib maailma eluniidid kokku haaravaks tervikuks. „Inimene algab mutina, tuhnides maad ja uskudes oma jumalat. Pikkamisi saab ta lahti maa-lapist ja ka jumalast, loob keerulise ühiskonna, ehitab isiklikku õnne, taotles oma koja kas või liivale ja tühjale luulele, mis langeb järgmisel silmapilgul armetult kokku. Hukuvad isikud, terved rahvad, uskudes jumalat.“ — Need on Tammsaare suurteose ideelisi põhijooni, see on elu lakkamatu ringkäik, igavesti vana ja alati uus, mille Tammsaare suutnud sügava kunstilise õnnetumise-ga valada „Tõde ja õigusse“.

Ühes hinnangus Tammsaarele kirjutab H. Paukson:

„Tammsaare oma suurromaanis lähtub inimesest, võiks öelda keskmisest eesti inimesest, kõiges ta seotuses maa-mullaga, kurnava võitlusega selle mulla harimisel, kõigi ta vähe lootusrikaste igatsustega millegi heledama, õnnelikuma, armastusrikkama järele. Ja ta näitab, et need igatsused ei täitu ka sel põlvel, kes metsade ja soode tagant tuleb linna, harib end, teeb kaasa ühiskondlikke võitlusi ja elab vabas Eestis.“

Tammsaare armastas lihtsust, aga sügavust. See iseloomustab kogu ta loomingu ja selle on ta sõnastanud ka ise: „Kõik lihtne on ilus. Mõnes lihtsas rahvalaulus on kümme korda enam geeniust kui keeruliselt ülesehitatud sümfoonias“. Ning seejuures oli Tammsaare väga muusikaalne, mängis ise viulitki, kuulas raskeid kontserte, kuid — ta lemmikhelelindiks oli süiski vaid lihtne, õige lihtne Napoli rahvaviis „La Paloma“.

Sügava mõtlejana jälgides elu igavest ringkäiku Tammsaare tões, et too elu ringkäik hülgab õpetused. On parim, kui igaüks ise leiab õpetuse ja tõe. Et

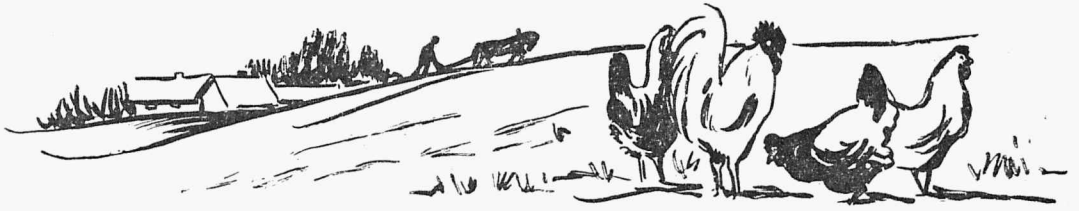
seda saavutada, selleks pole tarvis inimesele juhatada kätte mille tõe ega õpetust, vaid — töötsemist. Töötsemisele on ehitatud üles „Tõde ja õigus“, samasuunaliselt juurdleb suur õpetaja Tammsaare oma hilisemaiski teoseis — elu ja armastuse küsimusist („Elu ja armastus“), armastusest ja rahvuslusest („Ma armastasin sakslast“), sotsiaalsetest vahetõdedest („Kuningal on külm“, „Põrgupõhja uus vanapagan“).

Põnevusega ootas Tammsaare, mida ütlevad tuntumad ja vanemad arvustajad ta viimase (ja viimse) romaani „Põrgupõhja uus vanapagan“ kohta, kuid vähe on alles ilmunud sõnavõtte. Ei jäänud see silmapaari vahele autorilegi. „Inimesed otsivad selles teoses igasuguseid peidetud mõtteid“, lausub ta mõllikult. „Ja ometi pole ma tahtnud sellega midagi muud edasi anda, kui Vanapagan ja Kaval-Antsu rahvaluulelist lugu, mis mind juba noorena intrigeeris. Selles raamatus tahetakse näha ühiskonna arvustust, mille illustreerimiseks olen toonud sinna need rahvaluulelised kujud. Kuid Kaval-Antsu ja Vanapagan pole mitte toodud ühiskonna pahede illustreerimiseks, vaid tänapäevane ühiskondlik taust peab neid kujusid ainult reljeefsemalt esile tooma ja arusaadavamaks tegema. Kül-lap arvustajadki otsivad teosest peidetust.“

Tammsaare aeg on meile praegu veel lausa olevik, seega liiga lähedane selleks, et anda tast täielikku hinnangut. See on äärmiselt raske ülesanne.

Kogu Eesti maanoortepere kummardub ühes oma rahvaga suure õpetaja ja töötsija mälestuse ees. Tammsaare surm oli hehk, mis kogu Eestis pani vaikima mõistuse kained hinnangud ja äratas tunded. Ent paratamatus ei ole muudetav. Kustumatult raiub Eesti maanoortepere ajju teadmise sellest pärandusest, mille jältis Tammsaare maailmakirjandusse üle kõikide aegade. Tõde on suur ja õilis on püüdmine tõe ja õiguse poole. Põhjamaa haljaste mändide vilus, kodumaa mullas puhka rahus! — See on soov kogu rahvalt ja ta kasvavalt põlvelt.

Johannes Kaup.

Sikupere poisid.

J. Jaik.

Kui teekäija jõuab maanteel oma käiguga Killaste künka otsa, siis avaneb temale säält kaunis lai vaade üle metsäärse küla. Talud on säält vanad ja hooned iganenud ning kogu vaade sellele metsa ääre surutud külale pole ei eriliselt ilus ega huvipakkuv. See vaade on kaunis igav ja ei meelita silma millegagi.

See on nii võõrale, kuid oma rahvale, eriti neile, kes siitkaudu rühivad oma teekonnalt koju, peaks selle küla silmnähtavale ilmumine siiski andma kui mitte muud, siis vähemalt sihilejõudmise rahuldust. Aga alati ei ole lugu nendegagi nii.

Kui kaks koolipoissi, Juku ja Jüri, jõudsid sinna Killaste künkale, kust hakkas silma paistma koduküla ja nende oma kodune Sikupere talu, poiste samm jäi kohe lühemaks. See kodu, mis paistis vastu oma viltuste katuste, lagunenenud küniniga ja ilmatu kõrge kaevukooguga, oli omamoodi armas küll, kuid minna tuleb sinna igal laupäeval vastu tahtmist.

„Saab näha, mis töö täna kätte topitakse?“ lausus Jüri. „Ega silmapilku rahu ei anta.“

„See on see halb asi, et ei tahagi koju minna. Nagu õuele jõuad, nii kohe kirves kätte ja hagu raiuma või lauta sõnnikut pilduma. Nad säält kodus muud ei teegi, kui hoiavad ja otsivad meile laupäevaks tööd.“

„Koolipoistel peaks ka ikka oma õigus olema, et kui oled koolipoiss, siis lastagu olla koolipoiss ja muu töö teh-

ku kodus ikka need, kes neid muilgi päevil teevad.“

„Nojah, need, kes selle pääl on,“ täiendas Jüri, väga nõus olles Juku ütelsega.

Lugu seisis selles, et Sikupere talus tõesti koolipoisse ei hellitatud. Koolimaja oli kaugel ja terveks nädalaks läksid nad ära ning vanad tundsid nii mõnigi kord vajadust nende abi järele. Ja laupäeval, kus nagu ikka töid tuleb teha rutates, pandi poisid ruttu tööle. Kooli internaadi hää ja vaba eluga harjunud noorhäradele see ei tahtnud kuidagi meeldida. Mitte seepärast, et nad oleksid olnud laisad või kuidagi sedaviisi. Laiskadeks nad ennast ei pidanud, aga kuidas sa ikka võtad kohe kirve kätte ja lähed pliidihagu raiuma või jälle põhku või aganaid tassima. Saunavee kandmine pole veel see kõige kurjem asi, kuigi igasugune veetassimine poiste teades on naiste töö, välja arvatud vesi, mis kantakse hobuste jaoks. Aga mõnikord pannakse veel kartuleid koorima, sigu söötma ja lehmade küljealuseid kohendama, missugusele tööle käsutatakse kohe ja äkki, ilma et saaks kodus natuke ka oma soovide järele ümber vaadata. Seesugune kord rikub kojutulemise lusti, et niipea kui see armas Sikupere hakkab paistma, siis samm jääb iseenesest lühemaks.

„Jah, just nagu oleksime meie need puhanud, kelle näpud sügelevad!“ õhkas Juku.

„Jah, narr asi see on, aga pääseda pole kuhugi. Aga noh, mõne päeva pärast on lihavõttepühad ja pärast pühi saab jälle kooli tagasi.“

„Jah, aga sinna on veel palju päevi“, õhkas Juku.

Nad olid juba üsna koduvärvast ning ei saanud enam jätkata juttu sellest. Koer Noki tuli neile vastu, väljendades oma rõõmu suure haukumise ja sabaliputamisega.

„Ah sina, vaenlane, ka veel karjud siin,“ noomis Jüri.

Kuid Juku silitas koera ja seletas:

„Ai sina, vanasaks, sinul ka laupäeval lusti ihu täis. Sulle tuleks ka hakata ükskordühte õpetama, vaatame, kuidas siis vingud käes.“

Toas esmalt polnud midagi seesugust, mida poisid kartsid. Nad pandi laua ääre sooja supikausi ette ja neilt päriti kooli uudiseid. Poisid pidid jälle seletama, kes on koolis kõige rumalam poiss või tüdruk ja kes nende arvates on kõige targem. See oli juba vana jutt. Kuid ema omaltpoolt rääkis sellest, et naabrieremehe hobune olevat tunaeile murdnud jalaluu ja lastud siis püssiga maha, tädipoeg August tulevat kroonuteenistusest pühadeks puhkusele ja Oinaste juure olevat kutsutud teiseks pühaks ristsetele. Poisid kuulasid neid uudiseid külma rahuga, sest teada on, et nagu uudised lõpevad, nii antakse kätte aganatassimise või kartulikoormise käsk. Sedasorti jutu lõppu on varsti oodata. Ainus abinõu selle vastu on see, kui süüa hästi pikkamisi või venitada edasi seda hääd juttu.

„Küll on kuum supp, mitte süüa ei saa,“ ütles Jüri, pilgutades Jukule silma. Juku mõistis ja lausus omaltpoolt:

„On palav jah, et hambad muudkui praksubad.“

„Kuis ta siis nii palav veel, juba hulk aega seisis kausiga laual,“ imestas ema.

„Paksult rasva pääl, ega rasva all ükski asi ei jahtu. Rasv kaitseb külma eest ja seepärast siga ka ei karda sooja, et ta on rasvane. Aga rasvased inimesed jälle suvel higistavad nii, et hale vaadata. Köhnad inimesed külmavad

talvel ruttu kringliks aga rasvasel inimesel läheb enne tükk aega, enne kui külm kondi juure jõuab. Supil ka, kui on paks kord rasva pääl, püsib soojus kaua sees, aga lahja supp, see ei pea sooja kinni, kas sa või palu...“

Jüri asus pidama pikka loengut rasvast, mille mõte oli viivitada söömisega. Juku oli ka pannud lusika kõrvale, et oodata kuni supp jahtub ja imetleda Jüri kõneosavust. Aga emale näis asi paistvat kahtlasena ning ta tuli ise supi soojust proovima.

„Kas see supp teile siis palav?“ küsis ta imestades, sest supp tundus talle üsna leige.

„Sina oled kodus palava toiduga harjunud, aga meie sööme koolis ikka enamasti külma, meie ei saagi enam sooja sööki süüa. Nagu sooja suutäie alla neelatud, nii kõhust jookseb läbi nagu kuum kera. Sisikond pole harjunud...“

Ema aga tegi nende arutustele lõpu.

„Ärge ajage tühja juttu. Sööge kõht ruttu täis ja siis minge otsige kanapesad üles. Mitu aega juba kaagutavad ja harjad mitmel punased, aga mitte pole saanud mahti vaadata, kuhu nad, kurjadvaimud, oma munad munevad. Pühadeks mune vaja, Oinaste ristseteks munakooki vaja teha. Ega neid küla päält otsima saa minna, kui omal kari kanu kodus. Otsige kõik pesad üles.“

Poiste nägu venis rõõmsaks, sest see töö oli midagi hoopis muud kui need, millega neid tavaliselt tülitati. Kanapesa otsimine on lõbus asi, neid võiks otsida kas või mitu päeva. Seda oleks võinud ammu juba öelda, siis oleks kõht olnud ammu täis.

Sikupere talu oli selliseid, kus oli palju veel alles isaisade ajast. Oli sääli unkaid ja urkaid, laavitsaid ja kõõmitsaid, igasuguseid laopäälseid ja kõlguseid, osa kitsamaid, osa laiemaid, neist suur hulk seesuguseid, kuhu harva oli kellelgi asja ja kus kõdunes ja mädanes igasuguseid asju, isaisaaegset põhku ja puunotte, vanu tööriistu ja mööblitükke, millede all ja ümbruses pesitsevad rottide parved ja piiksusid hiired. Mõni neist paikadest oli ammu juba

Küimas on põllumajanduslik takistusjooks.

kuulutatud lastele hädaohtlikuks, sest sinna minnes võib säält kergesti kukkuda läbi pehkinud lae ja käänata kaalaluu, võib murda sääri ja lõhkuda riideid, kuid võib ka jääda maa ja taeva vahele kõlkuuna nagu kellatila. Juku ja Jüri olid mõnigi kord mõelnud võtta neid ruume kõiki revideerimisele, sest Jüri oli kord näinud unes, et just ühe vana seapaha madala katuse all nurgas leiduvat üks vana roostetanud masin paljude rataste ja rattakestega, millest võiks teha mõne sootu uue masina. Aga et sinna ronimine oli keelatud, siis jäi see asi lähemalt järele uurimata.

Aga nüüd oli luba käes ning poisid rühkisid oma ülesannet täitma. See ronimine ja kolistamine oli lõbus töö, sest selle juures võis vabalt karjuda kõikide maailma loomade kombel, sest kana peab niipalju hirmutama, et ta karjuma pistaks ja kui ta juba karjub, siis leiab iga laps pesa üles.

Jüril oli esimesena õnne, sest ta leidis lauda päält pesa kümme munaga. Öökülm oli küll mõne lõhki külmetanud, kuid munapudruks kõlbab ka lõhkinud

muna. Rohkem lauda pääl pesi ei olnud, kuid talli päält leiti teine, kus mune oli terve tosin.

„Peab veel olema, otsige, otsige!“ õpetas ema, kes arvas, et mune peaks leiduma ikka veel palju ronkem. Poised, näod juba tolmust tahmased ja riided üleni prügis ja tolmus, ründasid vapralt kõiki peidetud nurki, kandsid redeleid siia ja sinna, käisid hoolega läbi ka hädaohtlikud kohad, millistel hoiti ennast laiail ja röötsakil, nagu sügisel nõrgal jääl ning sellel otsimisel oli viimaks ka suur tagajärg — nad leidsid kätte kanapesa, milles oli terve seljatäis mune. Kes teab, missugune kana siia leidis selle munemispäiga, kuid see oli selline, et meeldis ka teistele niivõrd, et munade hulga järgi võinuks arvata, nagu käinuks siia munele mitme küla kanad. Kohe toodi korv ja laoti munad sisse kuni viimaseni, mis jäeti pesamunaks, ning neid mune oli kokku üle neljakümne.

„Tublid poisid olete,“ kiitis ema, just nagu oleksid poisid ise need munad munenud.

Jüri ja Juku mälestuste järgi see oli ka esimene kord, kus nad kooliaegsel laupäeva õhtupooliku töö eest said kiita. Nad ei lausunud teineteisele sõnakestki, sest olid ka ise rahul oma tööga ja selle tulemustega. Nad oleksid tundnud päris õnnegi tagajärjekast tööst, kui südant poleks närinud see kartus — milline on järgmine töö?

Küll see antakse, ega rahule ei jäeta. Pole aga mingit lootust, et see oleks kuigivõrd konti mööda.

„Jüri, läheme rehe taha, peame nõu,“ arvas Juku.

Nad läksid, sest Jukul näis olevat tähtis asi arutada.

„Noh, mis sa tahtsid rääkida,“ küsis Jüri.

„Ma tean, kuidas saada lahti sellest igavesest nõökimisest kõiksuguste töödega.“

„Kuidas siis?“

„Niimoodi, et hakkame kanalad ehitama. Paljudes taludes on juba uued kanalad ja peaaegu kuskil ei peeta enam seesugust munajahti nagu meil. Vana sealaut seisab tüli, parandame ukse ära, teeme pesakastid sisse ja lae alla säeme õrred. Sellega meil on tegemist kuni kooli minekuni ja kui mujale kästakse, siis ütleme, et ei ole aega, ja keegi ei saa meile midagi teha. Sügisel teeme kanalale ahju ka sisse ja korstna otsa, suveks aga teeme kanadele ka aia ja hakkame kanu nii hoidma ja toitma, nagu mujal tehakse. Ja mis meil seda tööd viga teha on?“

„Juku, Jüri, kus te olete. Tulge siia, ma juhatan teile tööd!“

Nii hüüdis ema. Poisid tulid, kuid seletasid, et neil pole aega, vaja hakata kanalad ehitama. Pühadeks peab saama valmis, sest kuhu see kõlbab, kui muna tahad, aga kana eest ei hoolitse.“

„See töö tuleb teha kõige enne,“ kinnitas Jüri.

„Just,“ lausus Juku, „tehke teie muud tööd, meie teeme kanalad.“

Poistele jäigi võit. Kui isa tuli vaatama nende meisterdust, ütlesid poisid, et pole vaja ei abi ega nõu, nemad teevad kanala ise korda. Isa vaatas ning pidi tunnistama, et poisid tegid päris asjalikku tööd. Eemaldudes ta mõtles, et miks ta ise kunagi ei tulnud sellele mõttele. Vanu hooneid talus palju juba sellest ajast, mil taludes elas veel palju rahvast, nüüd neist mõni hulk aega seisnud tühjana — ja ei tulnud mõttele seada üht neist kanade jaoks. Ja poisid, mõnikord näis, et õpivad koolis laisaks, aga näe, nüüd töötavad nagu täismehed. Vasarad kopsivad ja saag vingub, raiuvad ka nagu vanad kirvemehed. Mis sa oskad öelda seesuguse asja kohta, mis?

Pühade laupäeval osa kanu läks vabatahtlikult uude korterisse, kuid osa tuli viia sinna suure kisa saatel. See kanakisa kõlas üle terve küla. Ning selle kisa jälgedel lendas kõigi naabrite kõrva uudis, et Sikupere poisid on meisterdanud päris korraliku kanala kõigi pesadega ja toidumollidega, liiva ja turbamulla ja kõiiega, mis peab olema seesuguses ruumis.

Ning kui nad teisel pühal Oinaste peres istusid lauas, siis küsiti neilt ikka, et ei tea, mispärast teie kanad pühade eel nii karjusid. Jüri ja Juku küsimustele ei vastanud, sest las teised räägivad ja kiidavad, laita nagunii ei saa. Pole mehe mood omast tööst ise rääkida. Ja oleks veel, millest rääkida. — Nüüd alles, kus ehitamisest on maik suus, nüüd alles hakatakse ehitama. Ja räägitagu siis, kui kogu talu on uus ja igauks, kes jõuab Killaste künkale ja vaatab üle metsääärse küla, näeb siis isegi, missugune taludest on kõige kenam — see on Sikupere oma. Aga enne ei maksa rääkida midagi, kui asi valmis.

Laanelill.

N. Tust.

Märtsipäikesenaeratus oli magusalt leebe, ja maapinna valges lumirüüs tekkisid juba salapäraselt mustendavad laigud. Metsaalu- sed tihnikud ja rabaperved löid tuhkjashal- liks ning mahe kevadtuul pani puulatvu lus- takalt oõtsuma. Kevade hiilis iga päeva ja tunniga lähemale.

See oli jäisekssõidetud tee, mis lookles läbi suure laane. Algas ta alt luhast, kus heinamaadel kasvas toredaid arukaski ja jook- sis otse üle rabanuki Suurlaane poole, kust suvel rabaääre popsimehed nütsid oma lehma- kiitsakaile vaevaheina.

Praegu libisesid süül teel kaks reekoormat ja tugevad veoloomad lasksid jooksusammul traavi.

— Ptruu, Kõrb! Või sinu jaoks seda koor- mat nagu polekski, hüüdis punapõseline näit- sik, kes juhtis esimest koormat ja nüüd tõm- bas ohjad pingule.

See oli üksiku metsatalu Laanekuru pere- tütar Leida.

— Kas hobu kipub peremeest maha jät- ma?, hüüdis nüüd noormees, kes oma hobu- sega tuli järele ja oli seega saanud tütarlapse teekaaslaseks.

— Või ta enam selles eas, et maha jätab aga ta on kärsitu ja kipub endale raske koor- maga liiga tegema, vastas Leida.

Noored olid peagi lõbusas vestluses. Metsa- tee jäi kiiresti seljataha.

Kusagil sillerdas juba varajane kuldnohk ja jõekärestikust kostus kevadvete hõbedast sulinat.

Kui tee hargnes kaheks ja üks kuusetukk veel varjas Laanekuru elamuid, pidid nad lah- kuma.

— Leida, mul on sulle midagi öelda, nihut- tas end noormees tüdrukule lähedale.

— No lase aga tulla!

— Pidin ütleva, et sina oled nagu sündi- nud hoidma käes hobuseohje...

— Või nii, naeris tüdruk. — Ega see ole maha visata, kui tüdruk oskab juhtida hobust, sõnas siis. — Nüüd aga hüüd reisi!

— Kõigeparemat! Ela hästi Laanelill, hõi- kas noormees järele.

Leida juhtis koorma õuele ja asus vabas- tama hobust rakmeist. — Imelik poiss see Rabavere Jaan. mõtles ta endamisi. — Või kutsus mind Laanelilleks. Punastus siis ja astus toa poole.

*

Hämaras talutoas istusid Laanekuru isa- ema oma blondpäise tütreaga. Laupäevaõhtune vaikne rahu oli pugunud hubasesse soojusse. Laual seisis kann maitstva kasemahlaga.

Oldi nii hetke sõnatult vaikides. Isa oli kohendanud selja toeks vastu ahjukülge ja päris selgesti paistis ta lumivalge särk.

— Oi-jaa, või kui kiiresti need ajad ei lähe, sõnas siis ja tõmbas käega läbi hõbe- hallide juuste.

— Ammuks see aeg oli, kui Leida oli veel päris väike. Tuli mööda põllupeenart luha poole, peos kimp siniseid rukkililli.

— Või kaugel see oma nooruski siis nõn- da, nagu oleks raske uskuda, et juba vana, jatkas isa. — Kas polnud see alles nagu eile, kui olime meiegi noored, mina ja ema. See päevgi on nii selgesti silme ees, kui nägin

ema esmakordselt. Oli ta talutütar teispoolt rabapiiri ja eks külarahvas vahest rääkis — on sellel tüdrukul ikka jõudu, ega jää rammutatsumisel naljalt poistest allagi.

— Olen'd sa, või seda enam vaja rääkida, tõrjus ema naeratades.

— No-jaa, jatkas isa. Noorpõlves kolasin vahel mööda metsi, püssiloks seljas. Eks see jahikirg oli õndsast vanaisast minugi veresse imbunud.

See oli ilus kevadpäev, kui lasksin maha rebase. Jõudsin siis välja luhani ja nägin, just minu ees seisis tüdruk, ta põsed punetasid nagu roosid. Ise hoidis käes lühkrit. Eks sai siis küsitud, et noh Liide, oled eksinud või? Tema aga naeris ja ütles — ei see eksi metsas, kes ise lapsest saadik metsaga nagu kokku kasvanud. Aga näed, käisin mahla laskmas. Juuagi pakkus minule magusat kase-mahla ja imetles ise minu rebast.

Tea kuidas see siis oli, aga kui jumalaga jätsin, jäi ta käsi nagu tahtmatult mu pikku veidi kauemaks. . .

Nii jutustas isa elavalt ja värskelt, nagu oluks see kõik alles eile.

*

Ülestõusmispüha hommik oli vaikne. Ilmaruumi täitis nõrk aovalgus ja koit taeva-veerel loitis kakkjaspunaselt. Ta tõusis punetava kitsa viiruna ja laiienes varsti üle hommikitaeva.

Läbi lihavõttehommiku vaikuse sammus üksik tütarlaps. Ta oli soojasti riietatud ja kandis kinnastatud käes mahlakannu. Jäälir-metis astuja jalge all lõi lõbusalt krabisema ja kõrges kiuseladvas laulis mõtus.

— Kaunis on too lihavõttehommiku loodus, mõtles tütarlaps. Tihedate puude vahel oli veel hämarus ja tüdruk ruttas, et jõuda kiiremini läbi metsatuka. Või see aeg siis enam nii kaugel oli, kui pidi kerkima taeva-võlvile päike.

— Lihavõttehommikul tantsib tõusev päike rõõmu pärast. Ja inimesel, kes juhtub nägema seda, naeratab tulevikuoõnn ja südameihalduste täideminek.

Nii olid öelnud vanemapõlve inimesed ja tütarlapsele näis — ka vankumatult uskunud selle rahvamuistendi sügavasse tõesse.

Tüdruk seisatus. Ta oli jõudnud nõm-mest läbi, kus algas kasekuht. Õhk oli täis magusat mahlahõngust.

Nii — nõu oli öö jooksul nõrgunud poole-ni täis kasemahla. Tüdruk valas selle oma lähkrisse.

Kaasik oli täis kevadlindude sillerdavat laulu.

Taamal luha taga, kus algasid rabuääre popsitalud, huikas öökull.

Ja siis. . . tüdruk võttis taskust noa, toetas rinnaga vastu kasetüve ja lõi kas sinna kaks tähte. . .

Nüüd see siis on tehtud, tuli tasane ohe tütarlapse suust. Jäi veel üle oodata päikese tõusu ja siis pöörata tagasi koju, mahlalühker kaeotsas.

See oli üksik jahimees, kes samal viivul astus välja tihedate arukaskede vahelt. Ta kandis seljas püssi ja kõrge mütsisirm hiilgas koiduvalgusel.

— Küll see on metsavaht, mõtles tütarlaps hirmunult ja peitis end puude taha.

Kui nüüd teda leitakse varasel lihavõttehommikul metsast, mida siis kõiki ei räägita ja arvata. Kuid sammud üha lähenesid. Nähtavasti oli too tundmatu püssimees teda juba näinud. Süski surus tüdruk end vastu kasetüve, hoides kättega puu ümbert kinni.

Paar viivu hiljemini tundis tütarlaps end kistuna kase sülelusest ja hõlmatuna tugevatest mehekättest.

— Laanelill, hüüdis too imetuttav mehehüül.

— Jaan, see olid sina, naeratas Laanelill, vabanedes hirmust.

— Aga Laanelill, kuidas juhtusid sa siia nii imelikult just täna — ülestõusmispüha hommikul?

Siis Laanelill jutustas, kuidas ta tulnud vaatama ülestõusmispüha tantsivat päikest ja lõiganud siis kasetüvesse oma südamesõbra — Jaani — nimetähed.

— Laanelill, hüüdis nüüd Jaan ja tõmbas näitsiku oma embusse.

— Ei juhtunud minagi siia päris juhustlikult, sosistas ta. Ka mina lõikasin kasetüvesse terve sõna — „Laanelill“ oli see. Õhtul nägin aga siin mahlanoõsid ja kui olid viimased tähed kasekooses, mõtlesin, astun sinna poole — sest võib-olla on see, kes mahla järele tuleb — Laanelill. . .

— Jaan, hüüdis neiu uuesti. — Nägin, et. . . et. . .

— Mida sa nägid, Laanelill?

— Päike oleks nagu tantsinud!

Seep Punapart pajatab...

Maanoorte koosolek algas siiski täpselt.

Hääd kaasmaanoored!

Pärast Vabariigi aastapäeva otsustasin lõppude-lõpuks tööpoolest astuda Põõnaku Maanoorterangi liikmeks. Sest mis sa siin maal ikka muud teed — igav hakkab kah lõpuks, kui üleüldse teiste poistega kokku ei puutu. Ja karjapoiss, tema on ju küll alati kambamees, aga näiteks lumesõda pidada, milleks kevadel on siiski väljavaateid, kuna see hirmus külm lõpuks on hakanud aru saama, et soojale ja sulalegi peab jääma veidi tegutsemist — siis seda lumesõda ei saa küll kuidagi kahekesi huvitavaks teha. Karjapoiss üksi passib vaid üheks väikeseks eelkindlustuseks, kelle kallal võib sooritada küll välksõda, aga muud ei ühtigi — ei motoriseeritud väeosi, ei ratsa- ega muid vägesid.

Maanoorterangi astumiseks sain õieti tõuke viimaselt ringi suuremalt ürituselt, Vabariigi aastapäevalt, mis toimus täpselt nii, nagu ma teile oma vastlakirjas ringi kavatustest kirjutasin.

Minu ringi vastuvõtmine ei läinud ometi nii libedasti, nagu ta oleks pidanud minema, eriti äpardus aga esimesest koosolekust osa võtmine.

See oli üks neljapäevane päev, mil kell 7 õhtul — või kell 19, nagu uuemal ajal öeldakse — pidi algama maanoorterangi koosolek. Aga nagu need maa värgid, peod ja muud sihukesed kokkutulekud ikka oma tundi poolteist-kaks hiljaks jäävad ja millised asjaolud mul ajakirjanduse kaudu juba ammugi teada olid, siis ei hakanud enne keila kaheksat üldse astumagi. —

Karjapoisi kutsusin seltsiks kaasa, kes ka hääl meelel oli nõus tulema, kuna ta sedaviisi pääses „ausalt“ tädi Amalie käest, kes poissi ühtejärke õppima sundis, nagu poleks noorel inimesel maailmas muud teha kui õppida.

Kell oli küll juba tublisti kaheksa läbi, kui koolimajja astusime. Imelikult oli see aga klassitubade osas täiesti pime, ainult ühest aknast paistis valgus. Selle teadis karjapoiss kuuluvat kooli teenijale, või nagu meil linnas öeldakse — kojamehele ehk majahoidjale.

Astusime sisse — klassituppa. Oli nii pime, et ei näinud sõrmegi suhu pista. Käsi-kaudu kobasime pinkideni ja otsustasime oodata, sest väga kaua ei oleks tohtinud koosoleku alguseni kah enam aega olla.

Ma pole teile vist veel jõudnud kirjutadagi, et meie karjapoiss väga arg on — kardab pimedust, kardab tonte ja kodukäijaid, kardab metsas hunte ja karusid vastu tulevat, isegi rotte kardab — viimaseid küll ainult pimedas, — kardab äikest, nõgesid, kõditamist, õpperaamatuid, üle kõige aga tädi Amaliet! Vist küll seepärast, et tädi Amalie vähemasti kolmveerand kõikidest, mida karjapoiss kardab — endas ühendab ja paljusid valitseb.

Nüüd ma otsustasin karjapoissi sellest kartusetövest arstida. Ja oma õilsast kavatusest tiivustatuna jutustasin ühe loo, mis võibolla on isegi tõesti sündinud:

See oli ühel neljapäeva öösel, nagu tänagi, ainult et sügisel. Pidasime poistega ühes pargis parajasti kastanisõda. Lõpuks

muutus aga nii pimedaks, et ei näinud enam sugugi ja kastanisõjas sai koguni kannatada üks noorpaarike, kes oli meie sõja suhtes täiesti erapooletu ehk valjult neutraalne. — Ja et noormees erapooletuse kaitseks ähvardas kutsuda konstaabli, pidasime paremaks vaenutegevuse lõpetada. Ning kadusimegi igauks omale poole. Sää! aga haaras üks poistest mul varrukast ja ütles: „Tead, lähme keskööseks kabelisse, täna on neljapäev, kus vaimud kõik liikvel. Ja ma tean, et üks surnu on sinna toodud. Lähme vaatame, kas saame tema vaimuga kokku!” Ja läksimegi.

„Kas ei kartnud kah?” — päris karjapoiss ja värises hirmust.

„Ei, mitte sugugi. Sest ega's me polnud mõned memmepojad. — Hiilisime siis kabelisse ja tahtsime just parajasti kirstule läheneda. Sää! aga... avaneb kirstu kaan. Tunne — kuis põlved hakkavad värise — aga jalad ei liigu paigastki, nagu kinni naelutatud. Ja siis...”

„Ja siis...?” — tuleb hirmunud karjapoisi suust ja ta surub end hoolega minu ligi.

„Siis surnu tõusis istuli — sirutas käed meie poole ja hüüdis...”

Ma ei saanud lõpetada, kui äkki pimedusest kostus õudne hääl:

„Ära tulõ siiä!”

Klassitõa kõige kaugemast nurgast tõusis imekiiresti üks kohutavalt suur kogu. Tookord ma oleksin võinud isegi vanduda, et tolle kollil sää! nurgas olid sarved pääs ja hobuse jalad all. Kuid ükski inimlik olend poleks ka suutnud meid sundida paigale jääma, olgu siis vande vandumiseks, minu jutustuse tõelise lõpu kuulamiseks või muuks. Sest sää! äkiline vahelesegamine — mis ka kõige krõbedamas jutus poleks ette nähtud, see ei teinud muud kui paanikat, mis muide pole kuidagi kooskõlas vastavate kodanikkude õhu- ja muukaitse määrustega.

Ei siin olnud enam aega mõtteid mõlgutada, ega aega uuesti tagasi vaadata — vaid — päästku end kes saab!

Mina ees ja karjapoiss kannul, litsusime ukse poole. Koll karjus küll veel midagi, aga ei meil olnud aega kuulata, muudkui andsime aga jalgadele valu. Korraaks kuulsin küll selja taga trepil midagi prantsatavat — millele järgnes karjapoisi suust sü-

dantiõhestav: „Appi! appi!” — No aga need sõnad mõjusid küll ergutavamalt ja kahekordse kiirusega plagasin otsejooles üle lumehangede — kaugemale sellest hirmsast kohast! —

Kui ma lõpuks peatusin, polnud karjapoissist kihku ega kahku. Kadunud. Kas minna otsima? — Üleüldiselt pole ma ju arg mees. Ainult... no elusa kolliga ma kah just vägikaigast ei tahaks vedada.

Kuid lõpuks paistis see veelgi kohutavamana, kui ilma karjapoisita pean koju minema. Mitte seepärast, et ma oleksin kartnud teeäärset surnuaeda. Ei, seda ärge arvake! Aga mis ütleb tädi Amalie? Seepärast hiilis sinu uuesti koolimaja poole, et näha, mis sellest karjapoisist õieti on saanud.

Jõudsin koolimaja lähedale ja — imelik — koolimaja õu oli noori täis! Alguses mõtlesin, et see on silmapete. Hõõrusin seepärast hoolega silmi ja vaatasin uuesti: ikkagi! Ja pääleegi üsna palju tuttavaid nägusid — ja siis otsustasin kah ligemale astuda.

Ega ei passiks edasi rääkidagi — nagu veidi piinlik on endise hirmu pärast. Aga kui te seda omateada peate, siis — karjapoiss seisus kui vaene patune kooli kojamehe kõrval ringi keskel. Kojamees aga seletas noortele oma imelikul keelel, sest tema on pärit sää!t kuskilt Võru- või Peteripoolselt maalt, no umbes nii: „Sis kui sii maanoortering oma rehveraadi lõpõtas ja tollõ lõbusama osa otsust iä'pää! kõrvaldada, kistuti tulõ ja mõtli veidi suigatada. Istse sis pengi pääle ja kae — jäi makama ja unõn näi...”

„Mis sa unes nägid, räägi,” — hüüti läbisegamini ja mees pajatas edasi:

„No näi, et mul oll sää!rne luud, et muudkui käse — pühi’ — ja sis ta esi pühkse. Esi muudkui kae päält ja popsi piipu.”

„Või vaata aga päält ja popsi piipu!” — imestati.

„Noneh. Ja sis näi viil unõn, et eit tull „õnnistama”, et mis tsianahavidämine sii om — tüüaigu. Ja sis...” — mõnuga tõmbas vana piipu.

„Ja siis? Mis sai siis?”

„Sis ma ütli luvvalõ et, et oppa veidi tedä. Ja luvvast karas vars vällä ja nakas eite nüpeldämä. Mia esi muudkui popse

piipu ja sis ütli, et avitas. Aga sis pagan kos visas kurivaim vembu."

"Ah et kohe viskas vembu!" — uudis-himutseti.

"No visas vembu neh. Ma alguses mõtli, et tuu vars lätt nüüt tagasi luvva sisse, aga es lännu, nakas tulõma minu poolõ ja esi vibut! No mul nakas hirm. Hirm, et nüüt tulõ minno nüpeldämä. Algul heidit nii ärä, et es saa' sõnnagi suust, aa' sis põruti — ära tulõ siiä!' — ja kos sis nakas madin, eit iin, sis luud ja kõige takan luvva vars. Kõik panniva plagama. Mina perra. Aga kui trepi pääle — aa' mis sest iks!" — ja lõpetaski jutu. Küll nuiasid teised, sest taheti teada, kuidas too lugu õieti lõppes ja millal siis kojamehe unenägu kandus tõestisündinule, aga ei aidanud. Karjapoissilt poleks aga isegi tädi Amalie saanud sõnagi suust.

Koduteel sai karjapoiss lõpuks ka kõnevõimest niipalju tagasi, et jutustas, kuidas ta trepil kojamehe naise veepangedega pikali joosnud ja tema ise ka libisenud. Ja sedaviisi saanudki kojamees tema kätte. Appihüüete pääle ruttasid aga maanoorteringi liikmed liuväljalt — ja edasise loo kuulsite juba kojamehe jutustusest. Kuidas aga kojamehe unenäo ja minu jutustuse lõpud nii kokku passisid, see jäägu küll selgeltnägijate uurida.

Et kogu see jant sai alguse maanoorteringi koosolekule minekust, siis olgu öeldud, et maanoorteringi liikmeks, esialgu küll ainult noorliikmeks, võeti mind siiski vastu, aga karjapoiss peab enne küll algkooli lõpetama. —

Üks asi on mulle siin maal aga jällegi selgeks saanud — mõned üritused algavad tööpoolest väljakuulutatud ajal, tingimata aga kõik Põõnaku Maanoorteringi koosolekud. Ja kes hiljaks jääb, see ilma jääb! Igatahes seda pean ma meeles!

Huvitav oleks teada, kuidas teie pool ka selle hiljaksjäämisega on?

Meil Põõnakul on nüüd aga jällegi pühad tulemas. Jälle küpsetatakse, praetakse, kee-

detakse, pühitakse ja nühitakse. Kõige toredam aga on, et sedapuhku ka värvitakse. Värvimise alal oleme karjapoissiga mõlemad meistermehed, kuigi minul koolis joonistus ikka 2 oli ja karjapoisski palju üle selle ei saa.

Et neid värvimistöid pole rohkem kui seda, mis kanapere on muneda jõudnud üle müüginormi, siis sedapuhkugi harrastasime lisatööna enne jõulust tegevust ja kogemuste põhjal siirdusime otsejoones aida poole. Aga võta näpust! Ka tädi Amalie oli kogemustest õppinud ja aidauks seisis lukus. Püüdsime siis leida uusi tegutsemisvõimalusi. Keldris näiteks aurasid ja jahtusid maitsvad pirukad. Maitsvad kindlasti, sest muidu poleks nad ju pirukad! Aga kätte ei saa. Keldriuks on just köögiakna all ja taga keldriaken seisab küll avatuna, aga — raudtrellid ees. — Hää nõu kallis. Tegime siis ühe pika roika otsast teravaks ja udasime sellega. Kolm pirukat oli juba nõndaviisi saagina käes ja torkasin just neljandale „piigi“ keresse, kui keegi uksest tuli — vana Kadri. Tõmbasin püütava kiiresti enda poole, aga äkilise liigutuse tõttu lendas pirukas laias kaares tulijale sülle. No Kadri, nagu ta on vana, ei näe hästi ja veel ehmatas lendava piruka tõttu — tema kinnitas tädi Amaliele, et kass Miuts käivat pirukavargil. Tädi Amalie ei uskunud alguses seda oma „kullakallist“ Miutsust, aga kui Kadri ikkagi tõendas „oma silmaga asja näinud olevat“ — siis sai süütu Miuts luuavarrega ja — trööstiauhinnaks meie poolt pool pirukat, mille Miuts ka suurima lahkusega ära sõi.

Nii siis tulevad pühad meile Põõnakul ja küllap teilegi ja kogu maailmale. Et nad igal pool hästi läheksid — need sedapuhku vägarased kevadpühad, ja muutuksid rahupühadeks jõulude eest!

Palju kirjused mune ja ohtralt koksimisõnne soovib noorliige

Peep Punapart.

Põõnakul, kevadpühade eel 1940.

Kui me kahte kohta pidasime...

—Vanaema! räägi nüüd, kuidas te kahte kohta pidasite!

Vanaema istub vagusi ja mõtlikult sooja ahju juures, käed süles. Pilk kauguses. Pilk, mis ei seleta enam, muud kui valguse ja varju vahet. Maailm on kui udu. Ometi näevad tema silmad nüüd üha selgemini seda, mida enam ei ole. Näevad musta rehetaret, kus suits söi silmad pääst — üks silmad sellest nõrgaks jäidki...

— Vanaema!.. räägi... kuidas te kahte kohta pidasite!

Lapsed istuvad vanaema ümber, igaiks oma pisikesel pingil. Vanaema ei näe neid. Kahte nooremat ta polegi näinud. Aga ta kuuleb veel. Ja tunneb — kui nad sikutavad seelikut. Ta vaikib. Sest ta on saanud nägijaks. Tal pole vaja enam sulgedagi silmi — et näha

... Oli nagu pühade aeg. Koldel podises pada. Oa leem kees — lihaga.

Laps segas suppi. Ise seisab kivil, sest teisiti ei ulata. Ja teise käega kohendab peergu ahju prao vahel.

Ema astus tuppa. Ühes emaga tuli kui laine õuest külma vastu jalgu.

— Kas isa tuli juba?

— Ei veel.

— Miks isa ei tule? Ema! kas isa toob saia? Ema! isa lubas tuua mulle rätiku. Ilusa kirju rätiku.

— Sega! Küll ta tuleb. Tal ju pikk tee. Ja jalaseid oli kaasas ainult üks paar. Teab, kas sai Tudulinna lisa?

— Vanaema! miks sa ei räägi?! Vanaema räägi! kuidas te kahte kohta pidasite...

Vanaema käed on ikka vaikselt süles. Ta ülakeha kõigub edasi-tagasi.

... On suvi. Päike paistab heledalt ja kuumalt otsekui koldest. Vanemad on heinamaal. Tütarlaps seisab keset taluõue ja kuulatab: kas vend jäi magama?

Pahur poiss oli teine. Aga kui viimati oli ase jälle kuivaks tehtud ja kärbsed eemale tõrjutud pihelgaoksaga, uinus poiss. Siis laotas tütarlaps voodilina üle kätki ja lipsas rutuga õue.

Silmad kissis vahtis ta esmalt ringi ja siis Kääpakünkale. See oli liivakungas, mida nii kutsuti. Külalapsed käisid säääl mängimas kui vanemad olid heinamaal, sest säääl mängida ei lubatud. Kääpakünka liivast leiti surnuluid, rahasid, helmeid. Tupitse Kadri leidis mullu isegi ilusa vaskpandla. Tulles künkale mängima, võttis ta selle ikka kaasa ja lapsed imetlesid jälle ilusat pannalt.

Näe! Kadri seisabki oma õuel ühel jalal ja vahib ise Toominga õuele. Ja sääält paistab Lepiku Jaagup.

Rohkem lapsi esialgu ei näe, kuid need kolm on kui kokku rääkinud ja liiguvad rutates künka poole.

— Vanaema!

Vanaema tuksatab. Tõstab korraks ristis käed nagu tõrjeks.

Lapsed vahivad vanaema suud — kas see avaneb?

Vanaema huuled liiguvad midagi mugides, kuid ei avane. Ta kõhatab vaid, aga sedagi kinnisui.

... On udune hommik. Rohi raskelt kas-tene, ometi maanteel on kuiv minna. On päris valge juba, kuigi päike ei tohiks veel tõusta — mitte enne, kui jõutakse mõisa õuele!

Tüdruk maanteel ruttab. Täna hommikul ta ei mõtlegi kupjale, kes temale oli juba mitmel puhul pilke heitnud.

See Tõnu!

Otse Tõnu sülest pääsis ta täna mõisa teole ning tundis nüüd, et ta pole enam üksinda.

Maantee viis läbi kõrge metsa, kahel pool laulsid linnud.

Tema aga ruttas ja tundis enda kõrval Tõnu rasket jalaastumist.

Siiski? Tema — vabadiku tütar; Tõnu — jõuka talu ainus poeg?

Ah mis! Täna on kõik ilus. Ja eilsest tantsust olid käed ja jalad aina erksamad ja tugevamad.

Jumal hoidku!

Mõisa õuel oli Tõnu oma hobusega.

Tüdrukud ja poisid juba mõistatasid: mis see küll on? — jõuka talu perepoeg seisab

mõisa teosulaste seas, ta on tulnud ise teole oma sulase asemel.

Ainult tüdruku süda aimas midagi ning värises — teab nüüd, kas hirmust või rõõmust.

Ta oli ju Tõnule rääkinud kupjast.

Lapsed vahivad vanaemale näkku. Sääl paistab midagi. Midagi hoopis põnevamat kui jutud, mis vanaema tavaliselt räägib. Lapsed on vaib kui hiired, nüüd ootavad nad kannatlikult.

Rõõmus pinge vanaema näol kustub. Kort-sud koonduvad karmiks ilmeks ümber suu. Ta laotab käed, otsib laste päid, silkitab. Tõstab pää... .

— See... kui Lepiku Mari mehele läks Visusti Jürile... pulmad olid küünlapäeval... sel aastal, jüripäevast võttis minu Tõnu endale veel teise kuuepäeva koha... .

Unelm.

„Sa tahad, mu lemmik, et jutustaksin Sulle oma unistustest. Oi, kuis oskad Sa selliseks küsimuseks valida sobiva aja, on ju võrratult ilus tänane jahutuskäik, ülevat meeleolu loov, otsekui südameid avav. Näe, kui ilus on kõik loodus uduga looritatud kuivalguses, kuis lumi on pehme ja tundub soojana. Ja näe, too tu-me metsagi siluett puistab endast sääli eemal vist midagi salapärast, mille mõjul see enesetunne nii hästi ja meeleolu ülev. Tahtmatult tulevad unistused... .

Tead, mällest unistan, mille küljes ripun kogu olemusega. Ja ometi tundub see mulle endalegi, kui ühele väikese, tähtsusetule tüdrukule mõnikord kättesaamatuna, ainult, suure ihusa õhulossina. Ent mis saan ma sinna parata, kui olen loodud eelkõige egoistiks ja unistan — enda, päris enda majakesest aiakese keskel suure maantee veerel. Ja perenaine oleksin

sääli mina, kes kaevab ja rehitseb seda hää-lõhnalist mulda, mis peab andma mulle leiba. Sääli on kartuleid, nisu ja lilli, — mu lemmikuid — oi, neid on igavärvilisi, neid on palju, nad lõhnavad ja toovad majja rõõmu. Ja tööd on palju, muretki — nii ma arvan — ent toda kõike ma ei karda. Oi, meeldiv on hommikul vara, kui särab veel kaste pärli-dena pehmes rohus, meeldiv on siis haarata labidas, reha või vikatki ja töötada. — Ja nii tuleb õhtu, tuleb väsimuski, kuid rahuldustun-ne asub hinge.

Selline mu unistus. Selle saavutamine on aga raske, ma tean. Kuid ma tahan, ja püüan — ja jõuan!

Mis? Sa tahad mind aidata? Sina... Maja ja aiake ja meie kaks... Ei, ei, seda on siiski liiga palju minul...“

Kihlvedu.

E. Veebo.

Tegelased: Kassihansu Peep — mölder, Anu — tema naine, Ladra Kati ja Tillureinu Reet (tühjajutu-eided), Sepapoiss, Külarahvas.

Käesolev ettekanne ei sea lavastajaile ette erilisi dekoratsioonilisi nõudeid. Seda võib esitada niisama hästi kõige lihtsamal laval, kui ka väljas looduses. Omapärase rütmikuse ja hoo annab ettekandele saatemuusika klaveril või akordeoonil, mis on vabalt valitav vastavalt lavastaja maitsele. Ainult see saatku ettekannet vahenditult algusest lõpuni. Takti ja rütmi võib vabalt ettekande kestel muuta, vastavalt olukorra iseloomule.

Eesplaanil vasakul suur kivi või känd.

Ettekande alguses tulevad saatemuusika rütmis lavale vasakul tagaplaanil Ladra-Kati ja paremal tagaplaanil Tillureinu-Reet. Mõlemad liiguvad kikivarvul salaja hiilides ning ettevaatlikult, vahetevahel peatudes ning kartlikke pilke seljataha heites. Vahemaa vähenedes paari meetrini jooksevad eided keskele kokku, haarates erutatult kinni teineteise kätest.

Mõlemad eided on tavalised külaudiste kandjad, räpased ning lohakad välimusest: Ladra-Kati tortis, pleekinud juustega, millede häbarik saba on kinnitatud koomilise sõlmena kuklasse; Tillureinu-Reet päärätis, terava lõua ja ninaga. Esimesel on harjumuseks pikemate jutusõimude järele tõmmata korda paar sügavalt ninaga ja siis ahmida suutäite kaupa värsket õhku, kuna teine samal ajal kasutab energiliselt oma paaräti nurki, pühkides vahevahel nina või kuivatades suunurki.

TILLUREINU-REET:

Kati, kas sa tead juba vastsemat uudist sellest Mäetaguse Indriku uuest ja koolitatud pruudist?

(Naeru kihistades)

Sammaspooled olevat teisel parajas paigas —

pime pidi see Indrek olema, kui ta teda vaatas.

LADRA-KATI: (kõrge ja kriiskava tooniga)

Või sammaspooled kohe!

TILLUREINU-REET: (vahele pistes)

Neh, neh! Seepärast ta's oligi nii tossike ja tohe.

LADRA-KATI: (rätikunurki koomamale tõmmates lähendab pää Reedale)

Eks ma ütelnud kohe, et ikka vaadaku, (salapäratsedes)

pärast pole enam muud kui aga teised aidaku.

(Mõlemad eided kihistavad kahjurõmsalt ja tagamõtteliselt.)

LADRA-KATI:

Näe, Kruusaangu Mihkel sai endale elu-aegse põõna:

Tõi endale koju selle kirikumõisa Iloona, (Sosinal)

räägitakse, et olevat teisel veel mitugi viga.

(Käega lüües)

Aga või hakkann minagi neid laiali laotama

ja oma suuvärki iga tühja asja pärast paotama.

(Ümber vaadates)

Oled sa kuulnud juba seda Kassihansu draamat?

TILLUREINU-REET: (uudishimust lõhkedes)

Ei, ei ole jumala eest.

LADRA-KATI: (pead vangutades, üksiksõnul rõhk)

Tulevad säääl alles põnevad päevad; imet ja uudist me silmad vahest näevad.

TILLUREINU-REET:

Tohhoo pime, no mis säääl on siis lahti?

LADRA-KATI:

Ei mul olnud enam kauemat mahti, et seda asja ligemalt uurida, vaid panin kohe esimese valuga tulema.

TILLUREINU-REET:

Võeh, heldeke, võeh, heldeke, mis on siis valla?

Ega vana Peep ometi jäänud veskikivi alla?

LADRA-KATI: (võidukalt kuulutades)

Vana Peep on nüüd omadega läbi ja valasant.

Praeguse jutiga tulengi otsevalu kõrtsi mant.

Maha jõi kihlveoga kogu oma talu ja maa —

ei mina oska enam midagi sellepäale lausuda. —

Vaene Anu, mida tema nüüd teeb või kuhu ta hinqega läeb;

Küllap ta nüüdsest pääle veel igaliiki risti ja viletsust näeb.

TILLUREINU-REET:

Või maha jõi kohe teine terve talu;
no pidi see olema teisel alles valu,
mis ei lasknud enam mõtelda kaugemale
ette.

Aga kes oli too, kes sai selle kupatuse
nüüd enda kätte?

LADRA-KATI:

Oli teine meieriks säält Kadari kandist;
siiamaani elatas ennast piimast ja man-
dist,

nüüd tõmbas aga viluks vana Kassihansu
naha —

ma üllen, et siin saab veel asju näha.

(Tõsisemalt)

Kas nüüd läks terve talu või kuidas,
ma seda hästi veel ei tea,

aga selle üle saan ma teateid üsna pea.

Va Lähvardi-Tilde jäi koguma sinna
uuemaid teateid.

(Reeta müksides)

Mida küll ütleb selle kohta vana Kassi-
hansu eit.

TILLUREINU-REET: (ehmudes)

Pst!

Säält ta tulebki, silmadest vesi.

Paistab, et lugu on täiesti tõsi.

LADRA-KATI: (vihastudes)

Võeh!

Kas mina hakkab siis asjatult tühja juttu
puhuma,

ja teiste musta pesu kallal uhtuma.

(Viimaste sõnade aeg on Anu jõudnud la-
vale — eespl. paremal, — pää longus, põllega
varjates nägu liigub ta vaikse saatemuusika
rütmis esiplaanile ja astub väsinult kannuser-
vale. Niipea, kui Anu on jõudnud nähtavale,
jookseb Tillureinu-Reet esiplaanile vasakule ja
hakkab kohmitsema oma sukapaelte kallal,
kuna Ladra-Kati ruttab tagaplaanile vasakule
ning hakkab kätt silmade varjuks hoides tee-
seldud huviga jälgima oletatavat päikese vee-
remist.)

LADRA-KATI: (muudetud tooniga)

Töötab tulla kuuma kogu eelolev nädal.

(Paus)

Ära kõrvetab teine sedaviisi kartulipääl-
sed ja ädala.

(Piiludes salaja Anu, siis jälle endiselt)

Kruusaaugu omad panevad juba rukist
kokku.

Iloonat näikse sääl uitavat nagu eksinud
sokku.

Ega preilist ikka töötegitjat teha saa,
seda tahan Mihklile otse suu sisse ütelda.

(Teeskleb, nagu märkaks alles nüüd kannul
istujat)

Näe, Kassihansu Anu!

(Mõlemad hiilivad lähemale)

LADRA-KATI: (mahedalt)

Kõrtsi man teati rääkida, et

(ettevaatlikult Anu uurides)

Peep olevat kupeldanud maha oma talu
ja maa.

Kuidas sa — mõtled neid asju nüüd ha-
kata korraldama.

ANU: (pühib haledalt silmi)

TILLURIINU-REET: (uudishimust põledes)

Kas ilma jäi ikka kõigest oma varast,
või annab neid asju veel kohendada pä-
rast?

ANU: (kurvalt ohates)

Jäta, Reet, ma palun sind,

Valust lõhkemas on rind.

Pole tuju lobiseda.

(Eemalt on kuulda külarahva hoogsat ja tu-
juküllast laulu, mis tuleb ikka lähemale ja
lähemale.)

ANU: (tõuseb hirmunult ja ruttab esiplaa-
nile paremale, kuivatades rutuliselt silmi.)

LADRA-KATI: (talle järele rutates)

Nii et varast oled sa nüüd paljas ja pä-
ris lage.

ANU: (vaatab talle paluvalt otsa)

(Külarahvas — salkkond poisse ja tüdru-
kuid — tulevad lõbusalt vasakult. Nähes
nutvat Anu, peatuvad kohkunult.)

I KÜLAPOISS: (astub lähemale)

Mis on veski Anul viga?

(Naljatlades)

Nutad nagu vanapiiga!

ANU:

Meelsamini oleksin seda.

KÜLARAHVAS: (liigub lähemale)

Mis on juhtund?

Milles häda?

LADRA-KATI: (ruttab lähemale)

Peep on maha joonud talu,

(Kastunnet teeseldes)

See võib teha palju valu.

KÜLARAHVAS: (kohkunult)

On see tõsi?

Küll on lugu!

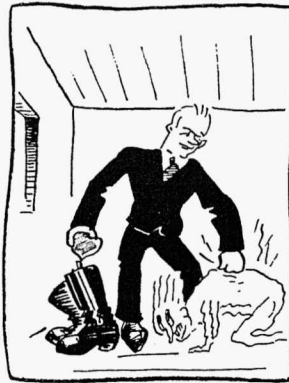
KÜLATÜDRUKUD:

Vilets on see meeste sugu.

Kuidas saada

Kõnelemise eel tuleb kõht hoolega tüis süüa, et ei oleks tarvidust süüa sõna lõppe.

Siis tuleb süda saapa-süürest välja võtta ja rinda panna ning hirm maha suruda.

Teema tuleb selgeks teha pisema üksikasjani.

Kõri tuleb õlitada, et kõne jookseks soravalt.

ANU: (nuuksudes)

Nõnda hull... see ka... ei... ole...

kuigi... olukord... on kole...

Sada krooni... kaotas... tühja...

(Ohates)

Ilmast ilma... veab ta kihla...

SEPAPOISS: (tugev, hääsüdamluk noormees)

Kurb on tõesti sinu lugu,

Aga —

ärgu langegu sest tuju

Tahame sind avitada.

ANU: (uskumatult)

Kuidas suudaksite seda?

SEPAPOISS:

Peep on varsti jõudmas siia.

Meil on teda vaja viia

meelitades kihlveoni.

Teised õhutagu takka,

et ta enamalt ei lakka

kuni kaotab viimse sendi.

Küllap saab sest aru pähe —

ei siis enam kõrtsi lähe.

(Anule)

Muidugi saad raha kätte,

mida võidan kihla ette.

ANU:

Kui see sinul korda läheks?

SEPAPOISS:

Kahtled veel?

Siis võta käsi.

ANU: (annab käe)

Ei mu suu sind kiitmast väsi.

(Sepapoiss ja külanoored pistavad pead kokku omavaheliseks aruteluks ja sosinaks.)

ANU:

Läheks nii, kui plaanitsete.

Küll ma tasuksin kõik kätte

teie heateo ja vaeva.

SEPAPOISS: (naljatades)

Küllap saame see eest taeva.

Eemalt on kuulda joobnu laulujoru.

SEPAPOISS: (Anule)

Mine nüüd,

ta jõuab siia.

(Saadab Anu ära tagaplaanile paremale, enne sosistades talle midagi kõrva.)

KASSIHANSU PEEP: (Tuleb muusika rütmis koomiliselt taarudes esiplaanil vasakult.

Keel on pehme ja kogelev.)

SEPAPOISS: (teeskleb joobnut, praalides)

Toop viina sellele, kes tugevam kui minul?

KÜLAPOISS: (müksab Peebule külge)

Kui mängiksime praalijale veidi pikka nina.

SEPAPOISS: (ümberringi vaadates)

Ei pole teie hulgast tõesti mehi leida,

kes õige mehe seljale võiks heita.

(Külanoori koondub lähemale.)

KÜLAPOISS: (Peebule)

See mees on vaadand liiga palju toobi sisse;

mis oleks siis, kui läheksid ta vastu ise?

SEPAPOISS: (võtab taskust viinapudeli)

Toop on siin, kes tahab proovi teha?

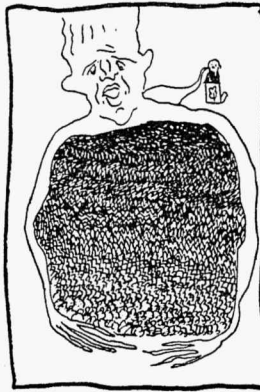
hääks kõnelejaks?

Kõnepuldil peab olema vett, et ei oleks tarvis karta keuvale sattumist.

Kõne peab minema nagu lepase reega.

Kõne peab haarama laiu rahvahulki.

Kui teie eestoodud näpunäidete järgi talitate, siis saate varsti diplomii ja kuldsuu.

KASSIHANSU PEEP (astub taarudes juure ja lödvendab püksirihma)

Noh, proovime, sest nalja võib ju näha.

(Tõstab sepapoiisi vööst kinni haarates kerge vaevaga üles, mida see ilmselt vastupanuta laseb sündida.)

SEPAPOISS:

Võiksime ju katsetada veidi vägikaikaga, (Kavalalt)

aga mida välja paned oma võiduhinnana?

KASSIHANSU PEEP: (vaatab korraks kõnelejale altkulmu otsa ja sirutab siis talle vastu astudes välja käe)

Siin on minu käsi, mille pääle lööme kokku? —

Ma ei jookse palja kelkimise pärast pakku.

SEPAPOISS: (kaaslastele silmi pilgutades)

Hinna määramine jäägu mõldrisaksa hooleks,

et siis hiljem mingisugust ütlemist ei oleks.

KASSIHANSU PEEP:

Panen mängu oma veski, see on juba kõne väärt.

Tüdrukud omavahel:

Ei sel Peebu kelkimisel ole otsa ega äärt.

SEPAPOISS: (pääle hetkelist kõhklust)

Hüva, maksan sularahas vastu täpselt samas väärtuses.

KASSIHANSU PEEP: (haletsedes pilkavalt)

Mul on sinust tõesti kahju, kallid külamees.

SEPAPOISS: (käskivalt)

Tooge kaigas!

(Ironiseerides)

Sõnu teha rohkem vananaiste asi — mehe iseloomu juure hästi see ei passi.

(Külanoored on ooteärevuses. Peep ja sepapoiss istuvad lava keskele ja kohendavad endid võistlusvalmis. Keegi ulatab nendele kaika ja pääle vajalikke ettevalmistusi algab tasavägine pingutamine mõlema poole vahel. Peaaegu on võit kaldumas Peebu poole, kui samal hetkel jookseb sisse Anu.)

ANU: (ärritatult lõõtsutades)

Peep, kas jälle kihlvedu!

KASSIHANSU PEEP: (laseb ehmatades kaika lahti, kuna Sepapoiss suure hooga lendab ülepeakaela. Vali naer ning pilkamine.)

Võtaks saatan!

Parajasti algas edu.

SEPAPOISS: (on püsti tõusnud ja puhastab pahaselt rõivaid)

KASSIHANSU PEEP: (pihku sülitades)

Võta kaigas!

Läheb veel kord.

ANU: (teeseldes kartlikkust)

Peebukene, jäta seekord.

Sepapoiss istub ja uuesti algab vägikaikavedamine kahe mehë vahel. Pääle lühikest

tasavägist sikutamist kaldub võit Sepapoi-
sile ja Peep on sunnitud rahva pilkest ning
mõnitusest hoolimata andma järele.

KÜLARAHVAS: (läbisegamini)

Maha mängis veskitalu!

Oli hullumeelsel aru!

Mida mõtleb võtta ette?

Mina läheks kas või vette.

ANU: (nuuksudes, varjates põllega nägu)

Ütlesin... et... järel jäta...

enne... veel kui... satud... hätta.

KASSIHANSU PEEP: (vaadates saamatult
kord naisele, siis kõrtsilistele ja lõpuks os-
kamata midagi ette võtta, pistab käed pük-
sitaskutesse ja jääb harkisjalu enda ette
põrnitsema.)

ANU: (haarates Peebu käest)

Kas sa taipad tehtud tegu!?

(Õnnetult)

Mul' on see kui unenägu.

(Pisaraid põllega kuivatades)

Eluaeg sa... oled... joonud.

On see... sulle kasu... toonud?

Ühest... kõrtsist... läksid teise...

ahastama jätsid... naise...

KASSIHANSU PEEP: (tõrjudes)

Jäta juba;

pole kasu.

(Külarahvas pistavad pääd kokku ja teevad
publikule arusaadavaid, märkusi Peebu
kohta.)

ANU: (kindlatooniliselt)

Ei see minu hinge asu,

et pean võtma kerjapauna,

varjuks leidma mõne sauna!

I KÜLAPOISS: (Peepu õhutades)

Ära seda nõnda jäta.

Mängu pane oma naine.

KASSIHANSU PEEP: (üle lava hüüdes)

Pidage!

Kõik vaikivad ja vaatavad Peebule küsiva
imestusega.

ANU: (taganeb hirmunult mõne sammu)

KASSIHANSU PEEP: (võtab maast kaika ja
ulatab selle Sepapoisile)

Võta kaigas.

Tahan kätte oma vara.

KÜLANOORED: (läbisegamini)

Tahad kätte oma vara!

Peep on kaotand aru ära!

Vesi tunginud on ahju!

Tõesti kahju, väga kahju!

SEPAPOISS: (manitsevalt)

Härga sarvest veelakse,

meesta sõnast peetakse.

KASSIHANSU PEEP: (ärritusest kähiseva
häälega)

Veelkord katsetame jõudu!

Välja panen uue võidu.

KÜLARAHVAS: (imestades ja üllatunult)

Uue võidu?

Ise maisest varast vaene.

KASSIHANSU PEEP: (aeglase rõhuga)

M ä n g u s o n n ü ü d m i n u n a i n e .

(Sügav vaikus. Kõikide ehmunud pilgud on
suunatud Peebule.)

Võta kaigas.

Sinu poolt on mängus veski.

I KÜLAPOISS: (Peebule)

Seda tegid alles hästi.

II KÜLAPOISS: (Peebule)

Hoogne tuul tee talle alla.

SEPAPOISS: (varjatud häämeelega)

Hüva!

Võistlus läheb uuest' valla!

(Mõlemad haaravad tugeva jõuga kinni va-
hepuust ning kolmanda isiku märguande
pääle läheb lahti pingutav rebimine. Sepa-
poiss on peaaegu kerkimas, saab aga siis
uuesti jaksu juure ja samas tõuseb Peep
kergelt nagu sulg, mille järele Sepapoiss la-
seb ta tagasi kukkuda algasendisse. Samal
ajal on vaatajate ärevus haripunktil. Tum-
malt vaatavad kõik jõukatsujaid.)

ANU: (hirmunult karjatades)

Peep, mu mees, miks tegid seda!

Võistlejad tõusevad sõnatult; Sepapoiss as-
tub mõne sammu vasakule, Peep paremale,
nii et Anu jääb seisima mõlemate vahele.

KASSIHANSU PEEP: (pääle hetkelist pausi,
kõlatult, Anu poole vaatamata)

Mine sinna, kallis Anu —

asjatult teed kaebesõnu.

Ausast mängust pole pääsu.

ANU: (vaatab hirmu teeseldes Peebu poole,
siis astub mõned sammud Sepapoisile suunas,
kuid jääb kohe liikumatult seisma.)

KÜLARAHVAS: (moodustab tiheda pool-
kaare Sepapoisile, Anu ja Peebu ümber).

I NAINE: (kriiskavalt)

Maha kupeldas oma naise!

KÜLARAHVAS: (tumedalt ja pikka)

Häbi, häbi, häbi.

KASSIHANSU PEEP: (vaatab kartlikult ringi)

II NAIN: (ähvardavalt)

Põrgus sihantsel paras ase.

KÜLARAHVAS: (endiselt)

Häbi, häbi, häbi.

KASSIHANSU PEEP: (langetab pää)

I MEES: (Peebu kõrva sosistades)

Häbi ja teotust su'st meeste soole.

II MEES: (samuti teiselt poolt)

Loomus sul kaldunud juutide poole.

KASSIHANSU PEEP: (varjab näo kätega)

SEPAPOISS: (liigub aeglaselt tagaplaanile paremale, külarahvas astub kõrvale, lastes ta läbi. Enne lavalt lahkumist jääb ta peatuma, oodates Anu).

ANU: (liigub kurvalt langetatud pääga Sepapoissile järele. Enne väljumist vaatab kor-raks Peebule ja ohkab sügavalt. Ära).

SEPAPOISS: (Ära).

KÜLARAHVAS: (läheneb kaares Peebule, näod ähvardavad ja mornid)

Häbiposti tuleks sind pista.

Anda huntide kätte kista.

(Alljärgneva teksti vältusel hakkab küla-noorte koor aeglaselt rütmis taganema, kuni on jõutud täiesti tagaplaanile.)

KÜLARAHVAS: (taganedes, aeglaselt ja rõ-huga)

Sõtkuda põrmusse tahaks su keha.

(Paus)

(Sosistades)

Meeletu.

(Paus)

(Endiselt)

Valu ja vaeva sul' tuleks teha.

(Sosistades, käsi põlastades ette sirutades)

Meeletu, meeletu!

(Hetkeline paus)

KASSIHANSU PEEP: (tuigub esiplaanile ja toetub nägu varjates vastu lava äärt).

KÜLARAHVAS: (endiselt)

Naise kui hobuse kihlveos müüs maha.

Lõpp talle teha!

Lõpp talle teha!

Seda kes varem on võinud näha.

Lõpp talle teha!

Lõpp talle teha!

I NAIN: (läbilõikavalt kriisates)

Ta ei olegi ristitud kristlane!

KÜLARAHVAS: (sügav vaikus)

(Sosinal)

Kassihansu Peep on kuradi liitlane.

(Külarahvas jaguneb kaheks, osa liigub ära paremale, osa vasakule.)

KASSIHANSU PEEP: (tahaks neile järg-neda, kuid keset lava peatub)

KÜLARAHVAS: (lava taga)

Neetud, neetud!

KASSIHANSU PEEP: (on liikudes jõudnud kannuni, kuhu langeb istukile, pääd käte vahele surudes).

ANU: (tuleb paremalt tasakesi kikivarvul, silitab käega üle Peebu juuste)

KASSIHANSU PEEP: (ärkab nagu unest. Anu nähes võpatub)

Anu, sa tulid tagasi?

(Raskelt ohtes)

Sepapoiss lõi viluks mu naha — enam ei ole midagi teha.

ANU: (trööstides)

Läinud, mis läinud, ei kurtmine aita.

KASSIHANSU PEEP:

Võid mind noomida, tõrelda, laita,

Enam ei võta ma iialgi viina.

Sa ei tea, kuis tunnen nüüd piina.

Veskijärves on minule kodu.

ANU: (kavalalt)

Ära veel kuuluta endale kadu — Kuula, mis ütlen, siis otsusta.

Küllap siis tahad veel elada.

KASSIHANSU PEEP: (ohkab lootusetult)

ANU:

See oli kõik vaid poiste nali — Peebuke, olla ei tohi sa vali: tahtsime sulle hirmu teha.

KASSIHANSU PEEP: (kordab arusaamatult)

Ainult nali... Hirmu teha... (Taibates)

Anu, mul väriseb kogu keha... Nüüd ma taipan.

(Pääle hetkelist pausi, rõõmust väriseva hää-lega)

Nüüdsest pääle ei ühtegi tilka — usu mind Anu, ma ennast ei pilka.

ANU: (end Peebu vastu nõjatades)

Usun sind muidugi, miks ma ei usu, tean, et halbast su hinges ei asu.

(Mõlemad rõõmsalt ära.)

L õ p p.

Tiiu toidab.

Sinisilmne, punapalgne,
linalakne, hurmavhuul,
keeritelled kergetjalgne
kullast kingul kevadkuul.

Kevadkingul kullerkupud,
Õitehõng ja libliklend;
unelmate hulka upud,
selle seltsi heites end.

Tunned tõusvat tuhat taevast,
padjule kui pandnuks pää;
valla viimsesi valust, vaevast,
hingel ütlemata hää.

Armsam hoia alamalle,
õitsemisse heida end;
kes sest kerkind kõrgemalle,
jäised tuuled haarand tend.

Sinisilmne, punapalgne,
linalakne, hurmavhuul,
süütusüdamlik, voonvalge,
keerled kingul kevadkuul.

Hendrik Adamson.

Kevadkingul.

Ärka üles hämaraga,
virgu varavalge'ega,
poe pimedas pükstesse,
käsikaudu kaitsadesse,
võta valjad varna otsast,
katka kangid konksu küljest,
võia vanker võigu tarvis,
rasva ratas raudijalle,
sõida sõbrale külasse,
tuttavale toa ette,
sõbra sõsar sõstrasilma,
tuttaval Tiiu tasane,
võigule viib võid ja leiba,
raudijalle räime-leiba,
ennast toidab huulte otsast,
haljaste hammaste tagant:
söödab suhkruka suusta,
meega mokaade vahelta,
kompvekiga keele küljest.

Hendrik Adamson.

Jatkakem maanoorteringides ka kodu- tööstuse alal tegutsemist.

J. Maisma.

Mäletan veel seda, kuidas minu noorusaastail talve saabudes ja suuremate välistööde lõppedes meie taludes algas intensiivne sisetevgevus: naispere ketras villa ja lina, kudus kangast, valmistas kindaid, sukki ja sokke, õmbles ja parandas kehakatteid mudilastele ja tööriideid perele; mehed aga metsatöödest ja vedudest vabal ajal valmistasid mitmesuguseid tarbeesemeid, sõidukeid, mööblit ja tööriistu, koiraldasid rakmeid ja muud majapidamises vajalikku. Töösava meespere poolt valmistati ka jalanõusid, vähemalt lastele, kellega meie talud olid õnnistatud praegusest suuremal arvul.

Juba tol ajal võis tähele panna seda, et tööka ja osava mehe-naise majandis

oli rohkem varasid nii oma tarbeks kui ka müügiks, oli korda, puhtust, ilu, elurõõmu ning tulevikku. Hilisemal ajal vabrikutööstuse osatähtsuse suurenemise tõttu on odavad massained vallutanud turu ja on meie kodudest tõrjunud välja kodutööstuse saadused ning on seega vähendanud tahet ja oskust kodutööstuse alal tegutsemiseks.

Jälgige kaaskodanikke kodus, seltskonnas, raudteevagunis ja mujal ja teie leiata neis inimesi, kes suutelised on ükskõikselt suhtuma neid ümbritsevasse, kes tundide kestel midagi ei tee, kes võib-olla ei oska või jälle häbenevad mõnda näputööd teha. Pean tunnustama, et viimasel ajal on ses suhtes märgata para-

nemist. On kaaskodanikke, kes raudtee-
vagunis ja ka mujal seltskonnas ei hä-
bene otsida kohvrist oma näputööd, et
sõrmi liigutades võtta osa vestlusest
kaaskodanikega, mõelda või rahulikult
jälgida ümbritsevat elu ning tegevust.
Eeskuju on nakatav: veel täna oma tööd-
armastavasse kaasviibijasse pilkavalt
suhtunud kodanik juba homme järgneb
tema eeskujule suurima andumusega.

Peame tunnustama seda, et erilaadi-
liste kutsekoolide, sellekohaste kursuste,
näituste kui ka vastava erikirjanduse
kaudu on meie rahva seas levitatud va-
jalikke põhiteadmisi ja -oskusi kodu-
tööstuse alal, on antud inimestele tahet
sel alal tegutsemiseks ning on püütud
kaotada neis vale häbi tegelda kodu-
tööstuse alal. Tõsi, ka olud võivad meid
sundida sel alal intensiivsemalt tegutse-
misele. Nii praegusel ajal, kus väliskau-
pade kui ka välismaiste toorainete juure-
veo piiramise tõttu vabamüügilt on kadu-
mas mitmed tarbeained ja -esemed, seni-
sest suuremal määral oleme sunnitud
pühendama tähelepanu omamaa toorai-
netele ja meile vajalikkude esemete oma
kodus valmistamisele.

Kui vaatame ringi oma kodudes, siis
puudub sääl üht ja teist; samal ajal lei-
dub sääl aga vajalikke materjale ja toor-
aineid ja küllaldasel määral ka tegijaid;
napilt on aga oskust ja tahet. Eks ole
mitte-teotsemise põhjuseks tihti see, et
puudub see või teine tööriist või kavand,
et pole kaastöötajaid, kes ergutaksid
tööle ja vajaduse korral õpetaksid ning
abistaksid ületada mõndagi tõket.

On vajalik, et paljude üldhariduslik-
kude ja põllumajanduslikkude õpiringide
kõrval alustaksid tegevust ka kodutöö-
stuslikud õpiringid, selleks et koondada
neisse kodutööstusest ja sel alal tegutse-
misest huvitatud isikuid, eesmärgiga:

1) pakkuda oma liikmeile erilisel
väärtuslikku, kasvatavat ja arendavat
tegevust;

2) arendada valmistaja kätt, silma,
kunstimeelt;

3) aidata kaasa meie kodukultuuri
arendamisele ja rahvusliku käsitöö ta-
seme tõstmisele;

4) anda valmistajale tegelikus elus
vajalikke oskusi ja teadmisi, mis loovad
võimaluse varustada tema kodu või ta-
lundi majapidamist otstarbekate ja tarvi-
likkude esemetega;

5) mõnesugusel määral võimaldada
valmistajale kõrvalteenistust kodutöö-
stuse alal valmistatud esemete müügi
kaudu.

On soovitatav, et maanoorterigid ja
teised noorsoo-organisatsioonid jatkaksid
oma suurt, nii mõneski kohas väga edu-
kat tegutsemist kodutööstuse alal ja
sääl, kus seda seni tehtud ei ole, selleks
kutsuksid ellu õpiringi kodutööstusrin-
gina ja oma tegevuse elustamiseks ka-
sutaksid vastava erialase keskuse —
Eesti Kodutööstuse Edendamise Kesk-
selti, Tallinn, Harju 48 — kaasabi tööks
vajalikkude juhtnõuade andmise ja selle-
kohaste kursuste ja õpiringide korralda-
mise alal.

Kodutööstusringide näitlikud töökavad
ühes vajalikkude tööriistade ja -vahen-
dite loeteluga on avaldatud ülalnimeta-
tud Keskseksi ajakirjas „Kodutööstus“
1938, nr. 3 (mees- ja segakäsitööd) ja
nr. 4 (tikandid ja õmblemine) ja ringis
töötajatele kasulikke ja vajalikke seletusi
kui ka kirjutusi leidub sama ajakirja kõi-
gis numbrites (1938. ja 1939. aastakäi-
gud). Kodutööstusringide kodukord on
avaldatud „Kodutööstuses“ nr. 1 1940. a.

Kodutööstuse alal tegutsevatest orga-
nisatsioonidest ülevaate saamiseks kodu-
tööstusringi asutamisel tuleb teatada
Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseksi
ringi nimetus, asukoht, postiaadress, tele-
foni number (kui see läheduses ole-
mas), lähem raudteejaam (e. omnibuse-
peatas ja omnibuseliini nimetus), ringi
organiseerija, juhataja nimi. Samuti rin-
gidel tuleks Keskseksile anda aruandeid
tegevusest kodutööstuse alal.

Loodan, et meie aruka, tööka, prakti-
liselt mõtleva ja tõsiselt ellu suhtuva
rahva tütreid ja pojad oma esivanemate
eeskujul rakenduvad tegevusse ka kodu-
tööstuse alal ja seega aitavad kaasa
meie kodude kaunistamisele, sisustami-
sele ja rikastamisele ja me vabaraaja
väarikale veetmisele. Selleks jõudu ja
edu!

Laul ja muusika maanoorteringides.

A. Velmet.

Muusikalised üritused oma rakenduslikus osas on väga mitmesugused. Kõige rahvalikum ja kõige enam tarvitatav on ühislaul. Ühislaulule on viimasel ajal üha enam ja enam rõhku hakatud panema ja seda täie õigusega, sest kui mingisugusel koosviibimisel või kogumisel spontaansel vaimustusega esile tuleb vägev ühislaul, siis on see silmapilk ülimal määral tuju- ja meeleoluloov. Seda ühislaulu suurt mõtet on õieti tuntud juba ammust ajast.

Meie praegune ühislaulu probleem on ühislaulu suuna-probleem ja siin tulebki meil mõnesuguste raskustega kokku puutuda, kuna puuduvad mitmesugused rakenduslikud laulud või leidub neid väga vähesel määral. Ühislaulude saamiseks on kord juba korraldatud võistlus ja teine ühislaulude võistlus heliloojate vahel kuulutati välja alles äsja. See kõik näitab, et meil ühislaulu küsimus on praegu resoluutselt päevakorras ja õnnestunud võistluste juures peaks leidma peatselt lahendust. Kuid ka praeguses olukorras tuleb seda küsimust lahendada. Rahvale ühise lauluvara soetamist taotellakse juba koolides — algkoolides, milleks on maksuma pandud ühine lauluvara. Nende laulude elustamine maanoorteringides annaks üsna laialdasi ühislaulu harrastamise võimalusi.

Millised olukorrad annaksid meile siis ühislaulu rakendamise võimalusi?

Ühislaulu teeksime oma ringide töökoosolekuil, mitmesugustel õppepäevadel, laagrites, mitmesugustel aktustel jne. Rääkides siinjuures ühislaulu sooritamisest, peab kinnitama, et seda peab tege-ma hästi, ainult siis on ta tuju- ja meeleoluloov. Maanoortel peaks kujunema välja traditsiooniline laul, mis oleks alati käepärast ja alati tujuküllaselt lauldav. Säärase ühislaulu saamiseks on astutud ka samme ja tulemuseks oli „Tõusev Nooruses“ ilmunud M. Lüdigi „Põhjaranna raudne rahvas“. Seda laulu võiks elustada ja ta on oma laia ulatuse tõttu ühehäälselt ühislauluna sobivam laulda kui koorilauluna neljahäälselt, kuna esimesel puhul võib viisi madalamalt laulda kui see noodis märgitud.

Siin ma kasutan juhust, et mainida paari sõnaga ühte laulu, mida meil alati ühiselt lauldakse, aga paraku halvasti — hümn. Oleks väga ilus, kui maanoored õpiksid seda laulu hoogsalt ja rütmikalt laulma, mis siis kahtlemata kan-duks ka laiematesse rahvakihtidesse.

Kui meil praegu uemate laulude hulgas puuduvad sääraseid laulud, millised oleksid otseselt sobivad ühislauludeks, siis ometi ei ole pöud nii suur, et see oleks ületamatu. Elustame vanemaid ja tuntumaid laule — „Sind surmani“, „Isamaa ilu hoieldes“, „Kaunimad laulud“, „Ei saa mitte vaiki olla“ jne. — õpime need hästi selgeks, lauldagu hoogsalt ja tujuga ja see küsimus olekski ligikaudselt lahendatud.

Kui ühislaul teenib otseselt meelelahutuslikke sihte, siis koorilaulul on ka juba teisi ülesandeid. Koorilaulu kui niisuguse põhjustajaks on juba kahtlemata tung musitseerimise järele ja selles väljendub vana tõde, et inimene ei ela ainuüksi leivast. Sellest seisukohast lähtudes on ka maanoorte kooridel oma ülesanne ja nende kooride erisugused tingimused põhjustavad ka mitmesuguseid erimeetodeid.

Meil asub praegu maal üsna hulk koori ja nende tähtsus ei ole meie laulukultuuris mitte väike — veel enam — nende järgi võiks isegi arvata meie laulukultuuri kõrgust või madalust. Siinjuures peetagu veel meeles, et meie laulukultuuri areng on oma alguse saanud just maalt, kust ta hiljem on kandunud linnadesse. Varasel ärkamisajal, kui mitmel pool maal tegutsesid laulukoorid ja isegi pillikoorid, polnud linnades veel mingisuguseid sellelaadseid üritusi ja algasid viimastes alles sajandi vahetusel, Tartust eeskujuna saanud J. Läte eestvedamise kaudu. Kui ma siin paari sõnaga vihjasin ajaloolisele taustale, siis tahab see alla kriipsutada seda, et koorilaul maaühiskonnas ja maanoorteringsides on täiel määral õigustatud ja ka võimalusi ei puudu selleks, kuid tema edukaks läbiviimiseks on tarvis selgeid vaateid. Katsume järgnevas selgitada, millisel teel oleks koorilaul maanoorteringsides kõige tõhusamaid tagajärgi andev. Tee me algust koori loomisega. On vist küll vastuvaidlematult selge, et igal maanoorte organisatsioonil on auks ja uhkuseks hästi väljaarendatud ja distsiplineeritud koor. Kuidas selleni jõuda, see on muidugi kaunis raske probleem. Kõigepäält nõuab selle küsimuse lahendamise hoold ja vaeva ning suurel määral oskustki. Koori asutamine ei võiks enam mõne üksiku asjaks või koguni asjasthuvitatud kohapäälse koorijuhi huvi- või auksjaks jääda. Mõte ja algatus võib ju muidugi tekkida ühel isikul, kuid koori loomisel peab aktiivselt osa võtma ringi juhatus. Koori juures on see väga oluline ja seda peab juba koori loomisel silmas pidama, et töö algaks juba algusest päle täie distsipliini ja korraga, kuna hiljem saab seda ka küll sisse kasvatada, aga märk-

sa raskemalt. Nüüd aga tuleb küsimus: milline koor ja milline kooritüüp oleks kõige sobivam. Otseselt sellele vastata ei saa, kuna see oleneb kohapäälsetest oludest, kuid üldine lähtepunkt on see, et asja ei tohi ülepingutatult arendada. Mulle näib, arvestades maanoorterangi liikmete eaga ja selle organisatsiooni võimalusi, et kõnesse tuleb kaks tüüpi — segakoor ja naiskoor, viimane kindlasti kolmehäälse. Praktiseeritakse mõnel pool ka veel erilist noortekooride tüüpi, nimelt — kolmehäälne segakoor, kuid selle käsitlus on raske. Raske selles mõttes, et see kooritüüp nõuab hää teoreetilise ettevalmistusega koorijuhti. Seega on läbiviidavad nais- ja segakoorilised ansamblid. Kui ma nime-tasin kolmehäälset naiskoori, siis tuleb seda võtta väga tõsiselt, sest muusikaliste ürituste juures tuleb arvestada puhtust, aga mitte seda, kuivõrd keeruliseks on üks asi kujundatud. Muidugi, ega neljahäälne naiskoor pole veel mingi keeruline asi, kuid praegusel puhul tuleb pidada kolmehäälset vastuvaidlematult sobivamaks. Esiteks repertuaar, mis on kirjutatud neljahäälsele naiskoorile, on meie kooridele raske, kuna kolmehäälsele koorile on kättesaadav palju kergem materjal. Päris sobivaks tuleb pidada koolilaulmikes leiduvad kolmehäälseid laulud.

Nüüd edasi. Millisel kujul oleks harastatav neljahäälne segakoori laul? Segakoori tüüp on meil kõige levinenum kooritüüp ja ka maanoorteringses kujuneb kahtlematult see musitseerimise vorm domineerivaks. Kuid ka siin ei tohi tulla ülepingutust. Ärgu tahetagu iga hinnan eest luua n.ü. suurt koori, selle laululised tulemused ei ole mitte igakord proportsionaalsed koori liikmete arvuga, sageli vastupidi, sest hädaoht seisab siin selles, et koori võib sattuda mittehäid lauljaid, kes takistavad koori tööd. Seepärast hää koorilaulu saamiseks jäädagu parem vähema arvu, kuid võimeliste lauljate juure. Kus ei ole võimalik suuremat ansamblit koostada, sääl jäädagu kvarteti raamesse. Viimast saab igasuguses olukorras tööle rakendada, kuna neli kuni kaheksa korralikku lauljat on alati võimalik vältida. Nüüd

tuleb aga küsida: milline repertuaar oleks sobiv maanoorte kooridele? Repertuaari valikus peab silmas pidama seda, et noorte koorides ei ole hääled veel mitte täiesti välja arenenud, mis end tenorite juures eriti tunda annab. See olukord seab laulude valikule teatud piirid ja tulemused on siis enam-vähem rahuldavad, kui aga koorijuht oskab laule asjatundlikult ja teadlikult valida. Kindlasti me võime eeldada, et valikut osatakse teha, kuid raskusi on jälle selles, et valiku võimalused on väga piiratud, kuni seniajani see võimalus koguni puudus, kuna selle-sarnane loomine leidis vähem viljelemist. Nüüd on aga olukord sellel alal soodsamaks muutunud. Üsna hää kogu ilmus äsja Lauljate Liidu kirjastusel, nimega „Noorte Laul“. Mainitud kogu sisaldab jõukohaseid laule just praegu kõnesolevate laulukooride jaoks. Varemalt ilmunud kogudest võiks soovitada ja kasutamisele tulla järgmistes kogudes leiduvad laulud — Propanganda Talituse väljaandel ilmunud „Valimik kodumaa laule“ I, II ja III ning J. A. v i k u „Kasva Kodu“ I. Kõik nimetatud kogud on ka hinnalt väga odavad ja seega kättesaadavad.

Edasi peatume järgnevas pillimuusikaliste ürituste juures. Pillimuusikalisi üritusi tuleb pidada veel kergemini läbiviidavaks, kuna see on mõnevõrra huvitavam kui eespoolkäsitletud küsimused. Kui koorilaul on veel teatud määral passiivsust võimaldav, siis pillimuusika sooritamine nõuab igalt osavõtjalt otsest aktiivsust ja see teeb asja huvitavamaks ja meeldivamaks. Pillimuusika küsimuse lahendamine ei ole võimalik üldise või ühise retsepti järgi, vaid see on väga erisuguseid suundi võttev, olenevalt kohast ja võimalustest. Järgnevas katsumegi neid suundi tabada ja mõnevõrra lahendada. Üldiselt tuleks järgneda põhimõttele, et katsutakse rakendada musitseerimisele kõiki ümbruskonnas leiduvaid pille ja pillimehi. Maal leidub sagedasti mõningaid viulimängijaid, mandoliini-gitarri, tsitri ja muudegi pillide mängijaid. Neist saabki sobitada musitseerimiseks küllalt sobivaid koosseise. Kuid ma arvan, et ei peaks

olema üleaarune rääkida ka orkestri loomisest kitsamas mõttes.

Kui läheneda küsimusele viimatimimeetatud vaatekohast, siis peaksime nimetama puhkpillide orkestrit kui kõige sobivamat tüüpi. Tõsise orkestri loomine võtab muidugi kulu ja nõuab selle juhtimiseks ja arendamiseks suuremat oskust. Viimane küsimus pole aga siiski nii raskesti lahendatav, et see oleks ületamatu, päälegi on meil juba ka vastavasisulist kirjandust. Pääraskus seisab aga ikka orkestri loomise juures tekkivate kulude ületamises. Võib-olla arvatakse, et see küsimus puutub siia õieti väga vähe, kuna maanoorte organisatsioonidel ei ole majanduslikku kandepinda säärase orkestrite loomiseks. See võib nii olla, aga kogemused räägivad teist keelt. Meie muusikaajalugu kõneleb paarist väga toredast ja kuulsa orkestrist, millised loodi tollal, kui eestlaste majanduslikud võimalused olid palju ja palju kitsamad kui praegu. Need on Väägvere ja Torma pillikoorid. Ja meie puhkpillide orkestrid loodi enamuses iseseisvuse algaastail, kui oli hoog ja vaimustus suurem. Nii et näib raskem olevat kätta saada tahet ja hoogu, kui et ületamatud oleksid hiljem ettetulevad majanduslikud raskused. Ka on praegu mitmel pool orkestrid likvideerunud ja pillid seisavad hallitanult kusagil niiskes seltsimaja nurgas. Võib-olla on sobiv neid hakata korraldama ja uuesti elustama ning maanoored võiksid siin oma algatust näidata. See oleks üks küsimuse lahendamise viis, teine on aga otsekohe uue orkestri loomine. Siin võiks olla käidav järgmine tee. Neis kohtades, kus maanoorte organisatsioonid asuvad lähes-tikku, võiks harrastada n. n. ühendatud orkestrite loomist, mis seisab selles, et üksikute ringide juure asutatakse neljaviimemehelised üksused, tarviduse korral leiaksid need ühendamist, mis moodustaksid siis juba korralliku orkestri.

Teine olukord ja seda tuleb väga tõsiselt hinnata, on ringi enda musitseerimise võimalused. Siin, nagu juba eespool mainitud, tuleb esijoones kasutamisele juba olemasolevad pillid ja võimalused. Ennem, kui asume sellesarnaste orkestrite juure, puudutame veel ühe

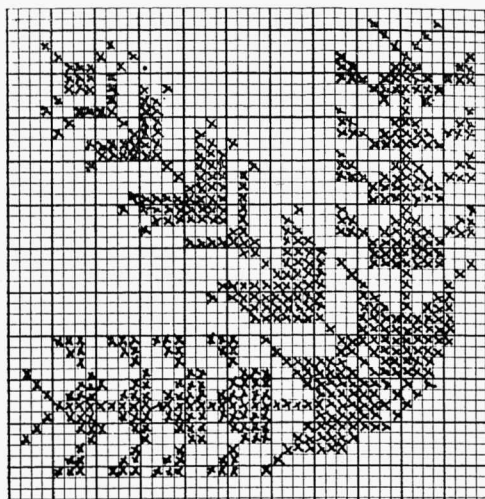
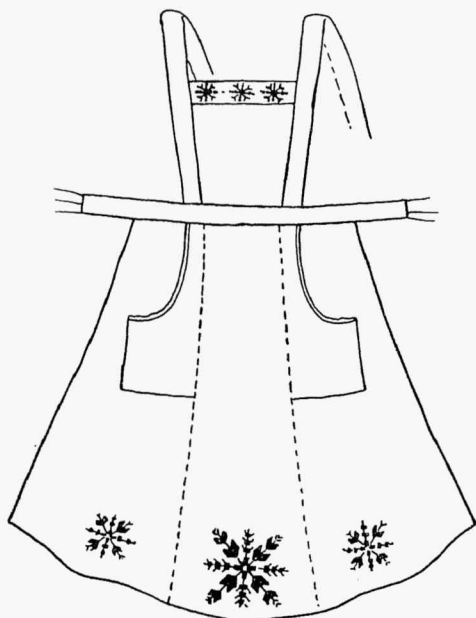
G. Mootse. Metsa muinasjutt.

puhtatüübilise orkestri loomist — mandoliiniorkester. Viimane orkestritüüp on üsna laialt harrastatav ka juba koolides ja selle asutamiseks on tarvis pisut hääd tahet ja kõik muu on siis juba ületatav. Ma olen „Tõusev Nooruses“ juba säärast orkestrit varem käsitlenud, seepärast teeme siin lühidalt. Meie mandoliinide, või teisiti nimetatud keelpillide orkestrid, on kandnud seni säärast ilmet, kus kasutatakse vaid mandoliime ja gitarre ja mängitakse neil lihtsalt kuulmise järgi. Puhtakujuline mandoliinide orkester kannab aga teissugust ilmet. Mandoliinid koosnevad samasugustest pilliliikidest kui viulidki, välja arvatud pikolo mandoliin, millel ei ole

viulite hulgas vastet. Nende üksikasjalik kirjeldus läheks siin pikale ja on ülearunegi, kuna selleks otstarbeks on juba ka mõningaid õpperaamatuid. Milline oleks säärase orkestri hädavajaline koosseis? Teeksime koosseisu kõige väiksema ja looksimme n. ü. orkestri südame, mida võib hiljem suurendada. Et koosseis annaks vähegi orkestri ilmet ja kõla, peaksime omama neli mandoliini, alti ja tsellomandoliini: säärase orkestriga on võimalik korralikku muusikat teha.

Kokkuvõttes võiksime öelda, et maanoorte hulgas musitseerimise võimalusi on ja nende kasutamine toob meie igapäevases tegevuses rõõmsat vaheldust.

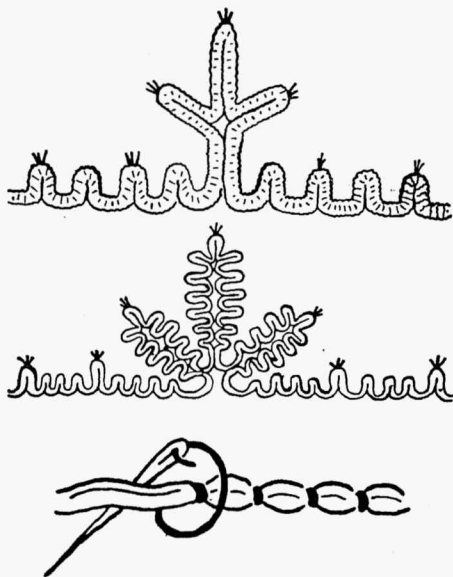
TÜTARLASTELE

Tikand rahvuslikus tähekirjas põllele.

Põll.

Materjaliks oma linane — valge või värviline. Tikandiks rahvuslik tähekirj. Valgele ja poolpleegitule punasega — värvilisele valgega.

Mustrid ja töövõte kleidile nr. 4.

Kleite kevadeks.

1. Materjaliks paksem villane riie. Kaunistuseks madalpistes tikitud ruudud vööli, krae ja käised villasega 3 värvitoonis. Tumedal põhimaterjalil äärtes helenedes ja heledal vastupidi.

2. Tumedama villase kleidi muudab pidulikuks hele kergelt-tikitud vest. Tikkimiseks tarvitada vesti värvist toon tumedamat pezamat või mulineed.

3. Kleit kahest materjalist, sobiv ümbertegemiseks.

4. Materjaliks villane — lisandina samet. Tikand kroogitud kitsast sametpaelast. Pael — 4 mm lai — tuleb krookida mõlemast äärest tihedal aedpistel ja siis vastavalt kirjale riidele nõeluda.

Sama tikandit võib valmistada ka jämedast villasest lõngast — (angoora loelõng) seda riidele kinnitades mulinee või siidiga.

Alma Kivirüüt.

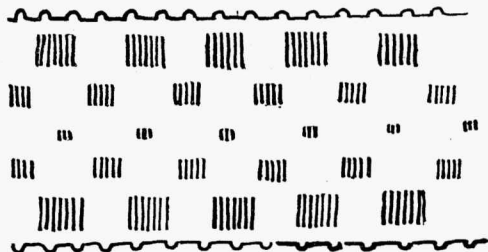

1

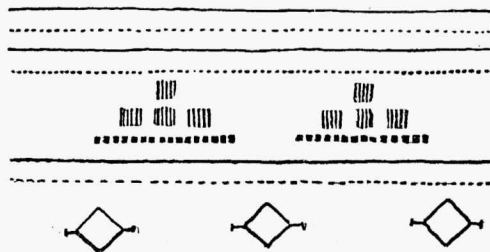
2

3

4

Muster kleidile nr. 1.

Muster kleidile nr. 2.

Maanoorteringid puhtimise levitajatena.

Mag. agr. R. Toomre.

Viimastel aastatel on maanoorteringid edukalt kaasa töötanud nii puhtimise propageerimisel kui ka tegelikul teostamisel. Eriti ulatusliku iseloomu võttis see töö möödunud aastal. Suuremaks ürituseks sellel alal oli möödunud aastal alatud ulatuslik puhtimisvõistlus, mille tegelikuks korraldajaks on Põlütöökoda, Taimekaitse Edendamise Ühing ja T. Ü. Taimehaiguste Katsejaam. Võistlus toimub kiir- ja kuivpuhtimisviisil puhtimisega, kusjuures võistlusest osavõtvad ringid saavad kasutada vastavad puhtimisaparaadid. Kiirpuhtimisviisiga puhtides võttis möödunud aastal võistlusest osa 50 ringi, kuivpuhtimisviisiga — 51 ringi. Seega võttis kokku puhtimisvõistlusest osa 101 ringi.

Kiirpuhtimisviisiga võistlusest osavõtvatest ringidest teostas tegelikult puhtimist 46 ringi, puhtides kokku 322.913 kg külvist. Keskmiselt puhiti iga võistlusest osavõtva ringi kohta 6458 kg külvist. Võistluste tingimuste kohaselt saavad 5000 kg puhtimisnormi täitnud ringid neile kasutada antuud puhtimisaparaat „Priimus'e“ omanduseks. Arvestades 5000 kg puhtimisnormi, täitsid keskmiselt kõik kiirpuhtimisviisiga võistlusest osavõtnud ringid selle normi 129,2% ulatuses. Kuna aga tegelikult puhtimist teostas 46 ringi, siis puhiti keskmiselt iga ringi poolt 7020 kg külvist, s. o. 140,4% ülesseatud normist. 5000 kg puhtimisnormi täitsid 28 ringi, mis teeb välja 56% võistlusest osavõtnud ringide arvust. Puhtimisnormi täitnud ringide nimestik ja järjestus on toodud allpool.

Kuivpuhtimisviisiga võistlusest osavõtnud ringidest teostas tegelikult puhtimist 36 ringi, puhtides kokku 99.980 kg külvist. Keskmiselt puhiti iga võistlusest osavõtnud ringi kohta 1960 kg. Puhtimisaparaat „Kratt“ omandamiseks oli ette nähtud 2000 kg puhtimisnorm, milline täideti seega 98% ulatuses. Arvestades aga ainult tegelikult puhtimist teostanud ringe, puhiti keskmiselt iga ringi poolt 2777 kg külvist, s. o. 138,5% ülesseatud normist. 2000 kg puhtimisnormi täitsid 21 ringi, mis teeb välja kuivpuhtimisviisiga võistlusest osavõtnud ringide arvust 41,2%.

Kokku puhtisid võistluspuhtimisest osavõtnud ringid möödunud aastal 422.983 kg külvist. Tähenadatud puhitud külvise hulk on juba tähelepanuvääriv saavutus, sest see teeb välja kogu meie puhitud külvist 9,4%. Maanoorteringide poolt puhitud külvisega sai seemendada keskmiselt 2643 ha.

Kiirpuhtimisviisiga võistlusest osavõtnud ringidest täitsid puhtimisnormi järgmised ringid:

1. Sinalepa Maanoortering . . .	24.756 kg
2. Kodijärve Maanoortering . . .	22.410 „
3. Sootaga Maanoortering . . .	20.337 „
4. Loodna Maanoortering . . .	20.019 „
5. Rahkla Maanoortering . . .	10.907 „
6. Vigala Noorte Maatulunduse Klubi	9.995 „
7. Ilmjärve Maanoortering . . .	9.410 „
8. Haanja Maanoortering . . .	9.262 „
9. Vatla Maanoortering . . .	8.155 „
10. Kantküla Maanoortering . . .	8.140 „
11. Kaika Maanoortering . . .	7.972 „
12. Konguta Maanoortering . . .	7.850 „
13. Kuldre Maanoortering . . .	7.500 „
14. Luiste Maanoortering . . .	7.143 „
15. Mauri Maanoortering . . .	7.040 „
16. Kasaritsa Maanoortering . . .	7.012 „
17. Riidaja Maanoortering . . .	6.764 „
18. Rava M. S. Maanoortering . . .	6.440 „
19. Kõnnu Maanoortering . . .	6.400 „
20. Eipri Maanoortering . . .	6.120 „
21. Salla-Tammiku Maanoortering . . .	6.001 „
22. Vara-Matjama Noorte ühing „Koit“	5.780 „
23. Misso Maanoortering . . .	5.746 „
24. Haimre Maanoortering . . .	5.675 „
25. Nedremaa Maanoortering . . .	5.640 „
26. Kädva Maanoortering . . .	5.600 „
27. Metsaküla Maanoortering . . .	5.415 „
28. Lähtru Maanoortering . . .	5.125 „
Kuivpuhtimisviisiga võistlusest osavõtvatest ringidest täitsid puhtimisnormid:	
1. Jõgisoo Maanoortering . . .	10.218 kg
2. Pärnurme Maanoortering . . .	9.235 „
3. Tammistu Noorteühingu Maatulundusring	5.850 „
4. Uusna Maanoortering . . .	5.440 „
5. Rāpina Noorte Maatulundusklubi	4.710 „
6. Kadrina Põllum. Seltsi Maanoortering	4.522 „
7. Liigvalla as. Maanoortering . . .	3.850 „
8. Jaanimõisa Maanoortering . . .	3.427 „
9. Vaeküla ümbruse Maanoortering	3.374 „
10. Kodavere Põllumeeste Seltsi Maanoortering	3.280 „
11. Taheva Maanoortering . . .	3.230 „
12. ÜENÜ Sutlepa osakon. Maanoortering	3.140 „
13. Kabli Maanoortering . . .	2.960 „
14. Kalitsa Maanoortering . . .	2.770 „
15. Saarepeedi Maanoortering . . .	2.689 „
16. Hageri Maanoortering . . .	2.670 „
17. Kivi järve Maanoortering . . .	2.650 „
18. Toila as. Maanoortering . . .	2.487 „
19. Vohandu Maanoortering . . .	2.380 „
20. Holstre Maanoortering . . .	2.200 „
21. Tännasilma Maanoortering . . .	2.020 „

Päälle ringidele langevate puhtimisaparaatide sai nii kiir- kui ka kuivpuhtimisviisiga võistelnud kaks esikohale tulnud ringi eriauhinna. Auhinnad langesid järgmistele ringidele:

- I a Sinalepa Maanoortering — selgprits „Pamonella II“, väärtus kr. 86.—
- I b Jõgisoo Maanoortering — ämberprits „Aedla“, väärtus kr. 40.—;
- II a Kodijärve Maanoortering — tolmuti „Vilbus“, väärtus kr. 16.—;
- II b Päinurme Maanoortering — tolmuti „Vilbus“, väärtus kr. 16.—.

Kokku said 1939. a puhtimisnormi täitnud võistlusest osavõtnud ringid preemiatena aparaate ning eriauhindadeks taimekaitse tarberisti kr. 2250.— väärtuses.

Päälle otsese puhtimise on maanoorteringid tõhusalt kaasa aidanud ka puhtimise propageerimisele, levitades ringi liikmete kaudu vastavaid lendlehti, esinedes puhtimisküsimustega näitustel jne. Kuid eriti tuleb hinnata maanoorte teeneid kiir- ja kuivpuhtimisviiside rakendajatena ning levitajatena, sest tähendatud puhtimisviisid võimaldavad suurel määral puhtimist lihtsustada ning tööaega kokku hoida.

Maanoorte-vahelised puhtimisvõistlused jätkuvad ka 1940. a.

Möödunud aastal alatud ulatusline maanoorteringide-vaheline puhtimisvõistlus oli ette nähtud tegelikult 3-aastase kestvusega. Seejuures võivad need ringid, kes puhtimisnormi on täitnud, võistlusest loobuda, juhul kui nad seda soovivad. Eelduste kohaselt aga jätkavad paljud puhtimisnormi täitnud ringid võistlust ka käesoleval aastal. Samuti on võimalik veel piiratud arvu varustada uusi võistlusest osavõtta soovijaid-ringe kuivpuhtimisaparaatidega. Käesolevaks aastaks õnnestus Taimekaitse Edendamise Ühingul saada puhtimisvõistlustel esikohtadele tulnud ringidele auhindadeks järgmised taimekaitse tarberistad: selgprits „Pomonella“ I — väärtus kr. 110.—, selgprits „Pomonella“ II — väärtus kr. 86.—, ämberprits „Aedla“ — väärtus kr. 40.— ja tolmuti „Vilbus“ — väärtus kr. 16.—. Siia liisanduvad veel vähemad auhinnad taimekaitsevahendite ja kirjanduse näol. Kõigis puhtimisvõistlusesse puutuvates küsimustes on kõige lihtsam pöörduda Taimekaitse Edendamise Ühingu poole, Lai tn. 49, Tallinn.

Ilmus trükist haruldane raamat

MAANOORED

Eesti Maanoorte organisatsiooni tegevus sõnas ja pildis.“
Põllutöökoja väljaanne. Toimetanud Ignas Tõrma küla.

Raamat on trükitud väga hääl paberil ja sisaldab ligi kakssada pilti maanoorte organisatsioonist ning organiseeritud maanoorte tööst ja tegevusest üle kogu Eesti: Öppelaagritest, töövõistlustest, töömeestrite austamistest, lipuõnnistamistest, suvipäevadest ja muudest kokkutulekutest, maanoorte võimlemise ja rahvatantsurühmadest, pidudest, maanoorte õppereisidest, õpiringidest, kursustest ja maanoorte organisatsiooni juhtivatest tegelastest. Neid pilte vaadates möödub meie silme eest uuesti maanoorte organisatsiooni rõõmus ja edu poole tõttav töö viimastel aastatel ja mitmed sajad maanoored leiavad sealt oma näo mõnelt pildilt, endale vastuvaatamas.

Päälle piltide sisaldab raamat rohkesti mõtteteri Kalevipojast, Konstantin Pätsilt, kindral J. Laidonerilt, August Jürimalt, C. R. Jakobsonilt ja A. H. Tammsaarelt, luuletusi, huvitavaid seletusi piltide juure ja lühikese ülevaatliku kirjelduse ühes diagrammidega maanoorte organisatsiooni arenemise kohta.

Raamatu hind on 1 kroon 75 senti.

Kes tellib korraga vähemalt 10 eksemplari, see saab raamatud hinnaga 1 kroon 50 senti eksemplari eest.

Maanoorteringid, korraldage ühistellimisi!

Kes saadab raamatu hinna ja 10 senti eksemplari pealt postikuludeks Põllutöökojale postmarkides või maksab selle raha Põllutöökoja posti jooksvale arvele nr. 231, sellele saadetakse raamat posti teel koju kätte.

PÕLLUTÖÖKODA,
Tallinn, Pikk 42.

Tänavu hakkame kasvatama suhkrupeedi.

Agr. E. Nugis.

Viimastel aastatel on mitmed maanoorterid katsetanud suhkrupeedi kui uudiskultuuri kasvatamisega.

Eeloleval kevadel on põhjust sääraseid katseid korraldada laiemas ulatuses. Võib-olla läheb korda meil lähemas tulevikus ellu kutsuda kodumaist suhkrupeedi kasvatamist, siis on väga tähtis, et taludes osatakse suhkrupeedi kasvatada. Maanoorte poolt korraldatavate katsete tulemused annaksid ka täiendavat materjali selle kultuuri kasvatamise võimaluste kohta kõigis kodumaa osades.

Tänavu põhjustab suhkrupeedi kasvatamise laiendamist veel see asjaolu, et suhkrupeedist on võimalik valmistada kodusel teel siirupit, mis on hääks suhkruaseaineks.

On väga soovitatav, et maanoored tänavu kevadel muude tegevusalade kõrval valiksid koduseks tööülesandeks ka suhkrupeedi kasvatamise. See on huvitav ja jõukohane ülesanne nii noorematele kui ka vanematele maanoorterid liigmetele. Kuna tänavu suurema juurvilja kasvatamise võistlust ei korraldata, siis asendaks seda teatud määral katsetamine suhkrupeediga. Maanoored, kes soovivad katset korraldada, saavad Põllutöökojalt tasuta raamatu: „Suhkrupeedi kasvatamise ja siirupi valmistamise õpe-

tus“, milles on käsitletud üksikasjaliselt suhkrupeedi kasvatamise tehnikat ja kus on ära toodud praktiline viis suhkrupeedist koduste abinõudega siirupi valmistamiseks.

Pääle selle saadetakse igale katsetajale vastav aruandeleht, mis tuleb täidetult tagasi saata Põllutöökojale hiljemalt 1. detsembriks s. a.

Katselapi suurus peab olema vähemalt 1 aar, millele kulub 200—300 g suhkrupeedi seemet ja kunstväetistest mõni kg kaalisoola, superfosfaati ja salpeetrit. Suhkrupeedi seemet on saadaval kõigis suuremates seemnekauplustes (hind kr. 2.40 kg).

Korralikult täidetud ja tähtajaks saabunud aruandelehtede saatjaile-katsetajaile jagatakse Põllutöökoja poolt preemiaid.

Maanoori, kes soovivad katsetada suhkrupeedi kasvatamisega, palutakse teatada Põllutöökojale hiljemalt 15. aprilliks järgmised andmed:

a) nimi, b) talu, c) vald, d) postiaadress.

Soovitatav on andmed saata ühise nimikirjana kõigi nende maanoorterid liigmete kohta, kes tahavad hakata katsetama suhkrupeedi kasvatamisega.

Suhkrupuudus ei tee muret

neile, kes kevadel hakkavad kasvatama suhkrupeedi. Suhkrupeedi produtseerib meie oludes suve jooksul hektaarilt 4000—8000 kg suhkrupeedi.

ILMUS TRÜKIST

„Suhkrupeedi kasvatamise ja siirupi valmistamise õpetus“

Koostanud agr. E. NUGIS.

See raamat käsitleb suhkrupeedi kasvatamist kodumaal omandatud kogemustel ja sisaldab praktilise viisi koduste abinõudega suhkrupeedist siirupi valmistamiseks. HIND 60 SENTI

Saadaval suuremates raamatukauplustes. Posti teel tellides raha maksta posti jooksvale arvele nr. 898, või saata postmarkides aadressil: agr. E. Nugis, pk. 429, Tallinn.

Kanakasvatuse võistlus maanoortele jätkub.

R. Paglant.

Põllutöökoja juhatus otsusega 1938. a. väljakuulutatud maanoorte kanakasvatuse hoogtöö-aasta ja sel puhul korraldatud maanoorte kanakasvatuse võistlus hakkab lõpule jõudma. Kõnesoleva võistluse esimene aasta möödub tunnustustvääriava töö tähe all. Seda silmas pidades, lubas Põllutöökoja juhatus Ülemaalsele Maanoorte Ühendusele korraldada II üleriigilise maanoorte kanakasvanduste vahelise võistluse. Võistlus algab 1. mail 1940. a. ja kestab kuni 30. apr. 1941. a.

Kõnesoleva võistluse eesmärgiks on aidata kaasa kanakasvatuse tasuvus- ja pidamisolude parandamisele üldiselt, eeskätt aga organiseeritud maanoorte kodutaludes. Vastavalt sellele jääb ka II üleriigilisele maanoorte kanakasvanduste vahelise võistluse juhtlauseks:

1. Puhtatõuline kanakari maanoore kodutalu!

2. Igalt kanalt vähemalt 150 muna aastas!

3. Müügile ainult puhtaid ja värskeid mune!

Võistlusest osavõtta soovijate registreerimise tähtpäevaks on 15. apr. s. a. seepärast soovitame koostada ringi-liikmetest võistelda soovijate kohta ühine nimekiri ning saata oma maakonna maanoorte instruktorile.

Muuseas olgu tähendatud, et praegu käimasolevast maanoorte vahelisest kanakasvatuse võistlusest võtab osa:

1. Virumaal . . .	127	maanoort
2. Järvamaal . . .	347	„
3. Harjumaal . . .	88	„
4. Läänemaal . . .	96	„
5. Saaremaal . . .	192	„
6. Pärnumaal . . .	144	„
7. Viljandimaal . . .	33	„
8. Tartumaal . . .	153	„
9. Valgemaal . . .	48	„
10. Võrumaal . . .	72	„
11. Petserimaal . . .	13	„

Kokku 1313 maanoort.

II üleriigilise maanoorte kanakasvanduste vahelise võistluse eeskiri.

1. Põllutöökoda korraldab „Eesti Munaekspordi“ toetusel II maanoorte kanakasvanduste vahelise võistluse.

2. Võistlusest võivad osa võtta kõikide ÜMÜ-s registreeritud maanoorte organisatsioonide tegevliikmed kuni 25 a. vanuseks saamiseni.

3. Võistlusest osavõtta soovijail peab olema võistluse algul vähemalt 10 puhtatõulist kana. Võistlusaasta jooksul peab võistleja soetama juure niipalju kanu, et võistlusaasta keskmine kanakari oleks vähemalt 15 puhtatõulist kana. Võistlusest osavõtja on kohustatud täitma

Põllutöökoja poolt kirjastatud „Linnukasvatuse arvestusvihikut“ või Eesti Linnukasvatajate Seltsi poolt väljaantud „Linnukasvatuse arveraamatut“, millesse kantakse kogu võistluse kestusel märkusi söötade, töö ja rahakulu kohta, märgitakse üles kanamunatoodang ning arvestatakse ettevõtte tasuvust.

Lõpphindamisel võetakse arvesse ainult korralikult täidetud arvestusvihikud.

4. Võistlus kestab 1. maist 1940. a. — 30. aprillini 1941. a.

5. Võistluse eelhindamist kohapääle teostavad linnukasvatuse- ja maatulunduskonsulendid ja maanoorte instruktorid. Hindamine sünnib 25-punktilise süsteemi järgi, kusjuures punkte antakse järgmiselt:

1. tõupuhtus ja toodang kuni . . .	5	punkti
2. ruumid, puhtus ja hoolitsemine	5	„
3. arvepidamine kuni	5	„
4. söötmine ja kanamunade käsitsemine kuni	5	„
5. üldmulje kuni	5	„

Kokku 25 punkti.

Hindamise tulemused märgitakse „Ettevõtete hindamise tabelisse“ ja kirjutatakse hindaja poolt alla.

6. Võistluse lõpphindamist teostab komisjon, kuhu kuuluvad:

1. Põllutöökoja esindaja,
 2. Eesti Munaekspordi esindaja,
 3. Eesti Linnukasvatajate Seltsi esindaja.
- Komisjon valib endale esimehe.

Lõpphindamisel komisjon võtab aluseks eelhindamise andmeid, aga tal on õigus hankida ka lisaandmeid ja toimetada kohapäälselt ülevaatus.

Võistlejate töö tulemusi hinnatakse individuaalselt, kusjuures lõpphindamise komisjon, aluseks võttes töö tulemusi, määrab konvendi maakonna ja üleriikliku maanoorte linnukasvatuse meistri ning nende autasud.

Üleriiklikuks meistriks saab määrata seda, kellel on lõpphindamisel 25 punkti, maakonna meistriks seda, kellel on vähemalt 23 punkti ja konvendi meistriks seda, kellel on vähemalt 21 punkti.

Komisjoni otsused astuvad jõusse Üleriikliku Maanoorte Vanema kinnitamisel.

7. Võistluse auhindadeks ja korralduskuludeks annab Eesti Munaekspord kr. 4.000.—.

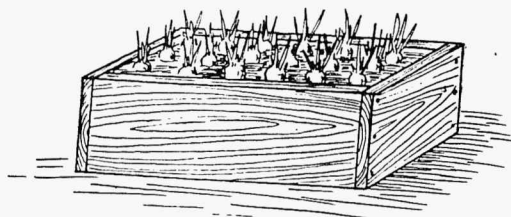
Rahalisel autasud jagunevad:

- 1) üleriiklik maanoorte linnukasvatuse meister kr. 200.—
- 2) maakonna maanoorte linnukasvatuse meister 11 tk. à kr. 100.— kr. 1100.—
- 3) konvendi maanoorte linnukasvatuse meister 72 tk. à kr. 30.— kr. 2160.—

Rohelist varakevadeks.

H. Paglant.

Pärastjõulune aeg kuni esimeste värskete andideni on kõige ühekülgsem toitlustamis-ajajärk. Paljudes kohtades on lõpule jõudnud aedsaaduste ning hoidiste tagavara. Nüüd antakse lauale väga palju teraviljasaadusi liha, kala, kartuli ning piima kõrval. Kuigi aedvilja mõnel pool veel leidub, siis kauase seismise tõttu on iseenesest nende väärtus väga palju langenud, eriti mis puutub vitamiinide kaosse. Kevadpoolel talvel tunneme sageli, et meie organismil nagu puuduks midagi. Süües üht, süües teist siiski tuntakse, et kogu kehas on nagu mingisugune suur rahutus. Kevadtalvine toit ei suuda rahuldada organismi nõudeid. Tihti tuntakse roidumust ja väsimust. See on C-vitamiini puudus, mis end kõige sagedamini tunda annab. C-vitamiini läheb ju kõige enam

Sibulad naelakastis.

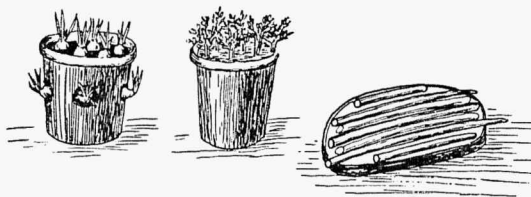
organismile vaja, võrreldes teiste vitamiinidega. Osa sellest tarvest rahuldab kartulite, hapukapsaste, hapukurkide, kaalikate ning sibulate söömine. Kui ei hoolitsetud mustasõstra, kibuvitsa ja pihlakamarjade tagavara eest, siis ollakse muidugi hääst ilma.

Väga hästi toidu maitse mitmekesistajad ja C-vitamiini allikad on rohelised sibula- ja murulaugu, peterselli ning selleri lehed. Nimeatud rohelist saab väga hästi kasvatada naelakastides ja tühjades lillepottides. Nüüd on muidugi raskusi mulla saamisega, kui sügisel ei ole sellele mõeldud. Oletame, et sügisel ei ole mulda võetud, siis ehk leitakse kuidagi võimalusi seda kusagilt kangiga lahti raida, näit. kompostihunniku juurest või hiljem kartulikuhja küljest. Ka on teinekord tühjad lillepotid mullaga seisma jäänud, mida nüüd saab kasutada, või jällegi suured lillepotid, kus kasvab suur, alt lehtedest lage taim kepina üles, jättes poti pinna lagedaks ja avaraks. Sinnagi võib istutada mõned petersellid või sibulad.

Kasvatatavad taimed tuleksid asetada valguse kätte, akna lähedale, neid loomulikult kastes. Üsna ruttu saadakse ilusad rohelised laugud. Tuleb hoolitseda, et ühelt taimelt korraga ei lõigataks kõiki või väga palju pälseid, mis paneks taime kiratsema. Teatud aja järele saab muidugi üks peterselli juur või sibul välja kurnatud ning ei anna enam pälseid külluses. Tuleb hoolitseda järelkasvu eest, et ei tuleks saagis vahet.

Eriti tähtis on anda rohelisi köögivilja lehti või lauke lastele ja üldse kasvavale noorusele. Sama tarvilik on haljas toit täiskasvanule, kuigi puudumine ei osutu siin tervisele ohtlikuks, nagu sageli laste juures. Nimeatud haljast antakse võileivale pandult, pärast keetmist supile või kartulitele ja kastmele, või lihale raputatult.

Haljad köögiviljade lehed annavad toidule hästi värsket maitset ning rahuldavad organismi vitamiinide-tarvidust.

Lillepotid roheline kasvatamiseks. Paremalt või-leib rohelisega.

8. Võistlusele ülesandmise viimaseks tähtpäevaks on 15. aprill 1940. a. Võistlejaid registreerivad — kirjaliku avalduse alusel — maanoorte instruktorid.

Ülesandmisel tuleb teatada:

1. Võistleja ees- ja perekonnanimi.
2. Vanus.
3. Asukoht (maakond, konvent, vald, küla, talu).
4. Maanoorteringi nimetus.
5. Täpne posti-aadress.
6. Kanade arv ja tõug — võistluseks ülesandmise momendil.
7. Kas kanadel on eraldi ruum.

Võistlusest osavõtjad saavad arvestusvihikud Põllutöökoolidele ära hiljemalt 15. maiks 1941. a. Võistluse tulemused avaldatakse ajakirjas „Tõusev Noorus“.

Munade tervishoiulisest tähtsusest.

Dr. med. M. Kask.

Kevadpühi nimetatakse osalt tänapäevani veel „Munade pühadeks“, sest kevadpühade traditsioonid on mitmeti seoses munadega ja munade söömisega — selleks ajaks hakkavad ka kanad korralikumalt munema ja selleks ajaks tõuseb ka munade kvaliteet. Seepärast ei tohiks ülearune olla, kui käsitleme käesolevas kirjutuses munade tootlustervishoiulist külge.

Kuna meil suures enamuses tarvitatakse kanamune, siis muude kodulindude ja metslindude munade kohta arvulisi andmeid ei too, seda enam, et muude kodulindude munad oma omadustelt oluliselt ei erine kanamunadest.

Munas leiduvad ained jagunevad järgmiselt:

Munarebu ja -valge kokku 0/00/0	Munavalge 0/0 0/0	Munarebu 0/0 0/0	Munakoor 0/0 0/0
89,9 (80,3—93,7)	58,1 (42,1—76,5)	31,8 (24,4—46,8)	10,1 (8,3—19,7)

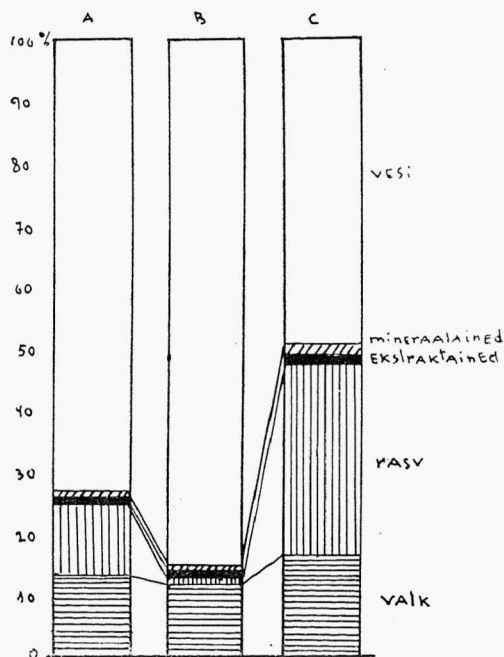
Neist andmetest nähtub, et muna üksikute osade protsendilises suhtes esinevad üsna laialdased kõikumised, mis suurel määral olenevad kanade toidust, kanade elutingimustest ja kanade tõust. Muna keemiline koostis protsentides on toodud all tabelis (klambrites toodud arvud näitavad kõikumisi).

Neist andmetest nähtub, et ka muna, munavalge ja munarebu keemiline koostis näitab väga suuri kõikumisi. Kui meie munast räägime või mõtleme, siis peamegi silmas pidama, et muna ei ole alati ühtlase väärtusega ja ühtlase koosseisuga toiduaine. Kui võrrelda munarebu ja munavalget omavahel, siis näeme, et munarebu sisaldab ligi pool vähem vett kui munavalge. Vastavalt sisaldab munarebu rohkem

toiteaineid: valku, lämmastikuvaba ekstraktaine, mineraalaineid, eriti aga rasva.

Üldiselt on muna võrdlemisi veerikas toiduaine, sellest olenevalt ei ole muna toiteväärtus kalorites arvestatult ka eriti kõrge. Üks kilogramm keskmise koostisega muna annab umbes 1600 kalorit. Munarebu toiteväärtus ületab munavalge toiteväärtuse ligi seitsmekordselt — 1 kg munavalget annab keskmiselt 500 kalorit, 1 kg munarebu aga annab 3670 kalorit. Üks keskmine (50—60 grammi raskune) muna annab keskmiselt 80—100 kalorit.

Kuigi munade toiteväärtus ei ole just kõrge, siis see ei vähenda oluliselt munade väärt-

Muna koosseis: A — kogu muna sisu, B — munavalge, C — munarebu.

	Vesi	Valk	Rasv	Lämmastikuvaba ekstraktaine	Mineraalained
Kogu muna sisu	73,2 (67,1—71,8)	13,4 (10,8—15,9)	11,4 (10,2—14,1)	0,9 (0,2—3,0)	1,1 (0,7—1,4)
Munavalge	86,6 (82,7—88,3)	11,6 (9,7—14,7)	0,2 (0,0—0,6)	0,8 (0,1—2,5)	0,8 (0,6—1,0)
Munarebu	49,0 (44,9—57,8)	16,7 (14,8—19,5)	31,6 (28,8—36,2)	1,2 (0,0—2,6)	1,5 (0,5—2,0)

tust. Munade tõeline väärtus oleneb neist ainetest, mida munad sisaldavad. Munad sisaldavad kõiki neid toiteaineid, mida vajab oma elutegevuseks üks kasvav loomorganism. Mõelgem vaid sellele, et arenev kanapoeg leiab munast kõik, mis temal vaja.

Munas leiduvad valkained on kõrgeväärtuslikud (ainult piima valke peetakse veelgi väärtuslikumaks), rasvained annavad küllalt energiat. Munas leiduvatest mineraalainetest tuleb eriti mainida fosforit, väävlit, kaaliumi ja naatriumi, kuid päälle nende ainete leidub munas veel muid mineraalaineid, kuigi vähemates hulkades.

Väga tähtis on munade vitamiinisaldus, nimelt sisaldavad munad rohkesti vitamiini A-d ja D-d, nende kõrval veel olulistest hulkades vitamiini B₁-st, B₂-st ja E-d ning vähestes hulkades mõnda väheolulist vitamiini. Olulistest vitamiinidest puudub munas vaid vitamiin C. Mis puutub munade vitamiinisaldusse, siis see näitab tunduvalt kõikumisi. Hästi ja otstarbekohaselt toidetud kanade munad on üldiselt vitamiinirikkad, kuna puudulikult toidetud kanade munade vitamiinisaldus võib olla üsna väike. Teatud määral võib muna vitamiinisalduse üle otsustada munarebu värvuse järgi — on munarebu nõrgalt kollane, siis on selles munas vitamiine vähe, on munarebu tumekollane, siis see muna on rikas vitamiinide poolest. Suvised munad on üldiselt vitamiinirikamad kui talvised. Sageli on suurkanalate kanade munad nõrgalt kollase rebuga ja seega vitamiinide poolest kehvad.

Mis puutub munade seeditavusse, siis see on väga häa. Kogu muna toiteaineist kasustab inimorganism 94,9%, valkainetest 97,2%, rasvainetest 95,1% ja mineraalainetest 76,0%.

Tooreste ja keedetud munade seeditavuse kohta on avaldatud ja leitatud mitmesuguseid põhjendamatu või vähepõhjendatud arvamusi. Mõned on öelnud, et toores muna on paremini seeditav kui keedetud, teised jälle on öelnud otse vastupidist ja kolmandate arvates ei ole lubatav mune keeta kõrvaks, siis muutuvad need raskemini seeditavateks. Ameerika uurijad Young ja Macdonald ütlevad, et on ükskõik, kas muna keeta 2 minutit või 30 minutit. Sama arvamist pooldab ka saksa uurija Grossfeld jt. Seega võib mune süüa nii nagu keegi neid harjunud on sööma või kuidas kellelgi munad maitsevad.

Kuna munades leiduvad toiteained on kõrgeväärtuslikud ja kuna munad on kergesti seeditavad, siis on nad leidnud rohkesti tarvitamist haigetoidus. Ainult neil juhtudel ei tohi munatoitusid süüa, kui kannatatakse mõnesuguse haiguse all, kus valkainete tarvitamine arsti eeskirja kohaselt peab olema võimalikult väike (teatud ainevahetuse haigused, neeruhaigused, palavikuga haigused jne.).

Mõningatel juhtudel võivad munad siiski esile kutsuda tervisehäireid, need tervisehäired on enamasti seoses tooreste munade tarvitamisega. Nimelt on juba ammust ajast tähele pandud, et mõnedel inimestel kutsuvad tooreste munade söömine esile ägedaloomulisi seedehäireid. Siin on tavaliselt tegemist ülitundlikkusega munavalge vastu. Ka katsetel koerte, kodujäneste ja inimestega on leitud, et suuremad hulgad munavalget toorelt tarvitatult kutsuvad esile kõhulahtisust ja muid mürgistusnähte. Seepärast ei tohi need mune toorelt süüa, kellel on ülitundlikkus toore munavalge vastu, ka ei soovitata lastele alla 18 kuu vanust anda munavalget.

Tooreste munade tarvitamine toiduks on ka seepärast ebasoovitav, et mõningatel juhtudel on toored munad olnud mõnede nakkuspisilaste levitajateks, eriti on kirjeldatud nakkushaiguste tekkimise juhtusid tooreste pardimunade söömise tagajärjel.

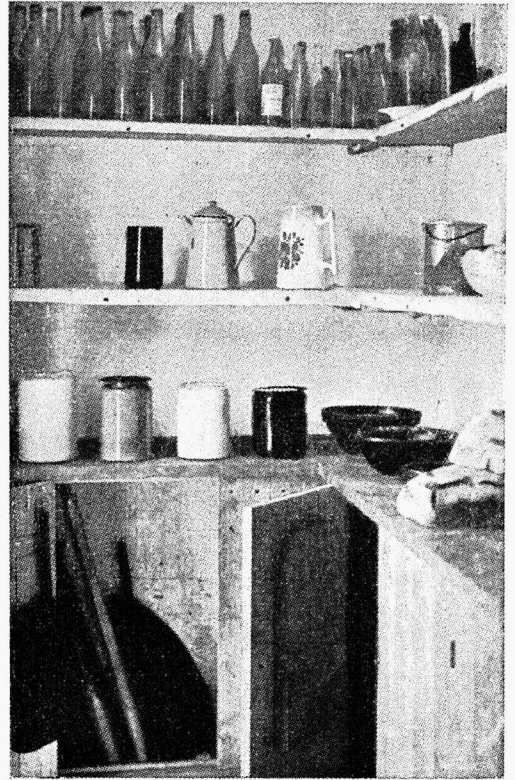
Kui mune tarvitatakse toiduks keedetult või praetult, või valmistatult koos mõne muu toiduainega, siis ei ole karta eesmainitud mürgistusnähte ega ka nakkusohet.

Munade väärtust toiduainena tõstab veel see, et munad omavad meeldivat maitset ja lõhna. Mune on võimalik kasutada väga mitmesugustes kombinatsioonides muude toiduainetega, kusjuures munade lisandus igal juhul tõstab vastava toidu maitseväärtust ja muidugi ka toiteväärtust. Perenaistel on tavalisti teada kümned ja sajad toiduretseptid munaga, seepärast seejuures ei ole vajadust lähemalt peatuda.

Kui lõpuks veel küsida, kui palju mune võiks inimene päevas tarvitada, siis siin võiks olla mõistlikuks määraks üks muna päevas. Mõned inimesed igatahes liialdavad munade söömisega, olen näiteks näinud, kuidas väikesetele lastele antakse päevas 4—5 munarebu. See ei tee küll otseselt kurja, kuid millegiga see ka põhjendatud ei ole, parem juba tarvitada mune sagedamini ja korruga vähemal hulgal.

Tubade üksikesemete korrashoiust.

On möödunud kõige suuremad pühad — jõulud, mil igas majapidamises püütakse kõik nurgad ja urkad puhtaks teha. Ära peita kõik, mis võõra kui ka oma silmale on valus vaadata. Pärast pühi algab aga suur otsimine. Meespere kirub naisi, et ära vedanud nende tööriided, tööjalanõud, sukad ja kindad. Kui need on ajutisest panipaigast üles otsitud, siis läheb elu jälle vana rada. Kõik saavad omad vanad panipaigad tagasi. Kappide pääle rändavad jälle tagasi harjad, ajalehed, kõrvitsad, kangasoad ja pildiraamid. Ahjupääseld, mis on olnud enne pühi pannide, säärrikute, sukkade, sibulakorvide, hakkmasina, tooside ja topsikute panipaigaks, saavad tagasi omad hoolealused. Siibri külge jääb jällegi rippuma mõni kulp ja ahjukonksud saavad tagasi oma senised koormad — palitu, kasuka või mõne muu riietuseseme näol. Jälle võib leida söögilaua koristamata toidunõusid, mille hulka eksinud ka ajaleht, kalender ja

Korralik toidukamber, kus on ette nähtud ka pannide panipaik.

Köögikapp — köögis vajalikkude nõude panipaik.

müts. Säärast nähet esineb palju ja peab ütleva, et siin on tegemist hooletusega. Ei saa siin süüdi olla vaesus ega ajapuudus. Söögilaua korraldamine ja toidunõude pesemine võtab 5—6-liikmelise perekonna korral vaid 10—15 minutit. Ja pole ju sugugi tähtis, et seda perenaine üksi peab tegema, vaid kogu naisepere ja lapsedki võivad laua kraamimisel kaasa aidata. Päälegi on toidunõude pesemine pärast sööki palju kergem kui hiljem kuivanud nõude pesemine. Tuleb seada reegliks: toidunõud peseme kohe pärast sööki.

Kapi pääl leiduva igasuguse prahj põletame kohe ära, nagu vanad pildiraamid, vanad ajalehed, kangasoa raamid jne. Viimasel ajal sigineb mõnel pool kapi otsa lahkuvatelt sakslastelt ostetud küünlalühtrid ja muid peenikerdusega esemeid. Küünlalühtrid on määratud muidugi lakke riputamiseks, kuid pole

veel jõutud nende üksikosade kokkupanemiseni ja vaevalt nad igal pool lakke sobivadki. Kõik need esemed on meie lihtsasse talumajapidamisesse kui eksinud linnud. Meile ei sobi säärane sakste rüü, vaid vajame tüsedat tallu-sobivat mööblit, mis oleks meie hingeelule lähedane. Oleme kogu aeg võidelnud igasugu nikerduste ja tolmukogujate esemete vastu ja nüüd äkki ostame neid!

Tarvilikkudele esemetele, mis asuvad ahju ja kapi pääl, tuleb otsida sobiv panipaik, olenedes asja iseloomust. Hakkmasinale leiame köögikapis ruumi, pannidele vaatame kindla koha kapis, võimaluse korral võime paigutada nad kuhugile ahju ligidale, kus nad mitte silma ei torka. Tihti jääb ahju ja korstna vahele sobiv panipaik, või jälle korstna ja seinavahele. Ruumile võib teha uks ette ja ongi sobiv panipaik käes. Juhul kui toidukamber või sahver ei ole niiske, võime ka sinna riulite alla teha sobiva panipaiga. Ka toosid ja topsikud paigutame sobivasse kohta, olenedes sellest, mida säääl sees hoitakse. Ühe sõnaga — ahju- ja kapipäälsed teeme nii puhtaks, et sääält midagi ei tolgenda ega ripenda. Ka ahju ümbruse päästame kuivavaist esemeist. See ei tähenda seda, et ahju juures ei tohiks kuivatada midagi, ei, vaid kuivamiseks jätkub ühest ööst, nii et neil kuivavail esemeil pole vaja sugugi säääl mitu nädalat seista.

Tihti ei leidu meil tööriideil kindlat panipaika. Ja kuigi on toanurgas nagi, siiski kasutatakse riiete panipaigana voodijalutsit, tooliselgi, ahjukonkse, uksepiitu ja mõnel juhul isegi söögilaudu. Kui riided ei mahu kapidisse või ei ole meil kappe nii palju, siis koondame nad nagisse või selle puudumisel lööme seinavahele ritta naelad ja asetame tööriided sinna. Sellega vabanevad neist ahjukonksud ja uksepiidad ning tuba muutub nagu suuremaks. Lasteriiete jaoks asetame nagi või lööme naelad madalamale, neile vastavale kõrgusele, et neil oleks võimalik ise omi riideid üles riputada, ja ei tarvitseks neid seega toolidele ega voodeile asetada. Kõige ideaalsem on, kui riided üldse seinalt saaksid kapidisse asetatud, kuid seni, kui meil nii palju panipaiku ei ole, peame püüdma leida neile teisel korraliku asukoha.

Peame püüdma sinna poole, et kõigil esemetel oleksid oma kindlad panipaigad. Tahaksin panna perepoegadele ja peremeestele südamele, teha riiete panipaiku ja eriti töö-

riiete ja jalanõudele, kuna puhtamate riiete jaoks meil siiski leidub kappe. Üldse kõigil esemetel olgu oma kindel panipaik, et seinad, ahjupäälsed ja kapipäälsed koormast vabaneksid.

Need on asjad, mis otsekohe torkavad silma, kuid pääle selle on häda lauasahtlitega. Ka need ei taha kuidagi korras seista. Köögisolevatest sahtlitest, mis peaksid olema köögitarbeks, võime leida nugade, kahvlite ja puulusikate seas ka mõne niidirulli või lõngakera ja muud sääarast, mis ei tohi sinna kuuluda. Tegelikult ei tohiks nugade, kahvlite ja lusikate lauasahtel olla sügav. Paras sügavus oleks 5—6 sm. Hää on veel, kui see sahtel jagatakse vastavateks osadeks, mis võimaldab säääl sees hoitavaid esemeid üksteisest lahus hoida. Sügavamaid sahtleid saab kasutada suuremate ja kõrgemate asjade hoiukohana, nagu taignarull, vahustajad ja kulbid. Ka lõngakerad asetame sobivasse kohta. Nii oleme loonud korra paljudesse panipaikadesse ja meil tundub äkki, nagu oleksid ruumid läinud avaramaks ja õhurikkamaks.

Meeta Mäekask.

Imus trükist
väga tarvilik raamat

Tööriided talus.

Tööjuhise maanoortele praktiliste tööriiete valmistamiseks.

Hind 25 senti.

Raamatu on koostanud „Taluperenaise“ toimetaja **K a i L u k k** ja trükki toimetanud maanoorte Kodumajandusnõunik **H i l d a P a g l a n t**.

Raamat sisaldab hästi arusaadavaid juhiseid, kuidas valmistada odavaid, praktilisi ja ilusaid tööriideid ning toob tekstis hulga selgitavaid pilte ja lõikeid.

Kes saadab raamatu hinna Põllutöökojale postmarkides, või maksab selle summa Põllutöökoja posti jooksvale arvele nr. 231, sellele saadetakse raamat posti teel koju kätte.

Põllutöökoda
Tallinn, Pikk nr. 42.

Maanoored.

Eesti maanoorte organisatsiooni tegevus sõnas ja pildis.

Põllutöökoja väljaanne 1940. a.
Toimetanud Ignas Tõrmaküla.

See raamat, mis sisuliselt tahab olla ülevaade ja ühtlasi ka aruanne maanoorte organisatsiooni senisest tööst, on hoopiski omapärane, missugust meil veel pole nähtud ega loetud. Lugemist ongi selles raamatus võrdlemisi vähe. Raamatu 106 leheküljest on vaevalt tosin lehekülge teksti — muu on pildid. Ja miks peakski tegevuse ülevaade olema kirjeldatud, kui seda on võimalik anda ka pildis?

Maanoored on seega endi tööst andnud ülevaate täiesti omapäraselt ja uudset.

Nende tegevuse sihtki on otsida uudset elusse, niisugust uudset, mis on kantud meie rahva ürgsest omapärasest ja kui te tahate neid pingutusi ja tegevust iseloomustada — kas siis jätkubki selleks sõnadest?

Ning tõesti. Kui olete raamatu läbi vaadanud, on Teil maanoorte tegevusest hoopis kindlapiirilisem ja selgem ülevaade, mis töö see õieti on. Ja te näete mitte ainult seda, mida maanoored on teinud, millest võiks anda hää ülevaate ka kirjelduse ja statistiliste andmetega, kuid Te näete ka seda, kuidas nad seda teevad ja missuguse meeoluga, missuguse andumusega ja innuga nad seda teevad. Viimast pole võimalik edasi anda kirjutatud aruandes või surnud arvudes, kuid see saab elavaks pildis.

Kuid raamatus on ka teksti.

Asja põhimõtteline tuum väljendub ikkagi vaid sõnades ja nii on see siingi antud. See on need mõtted, mis Vabariigi President K. Päts, kes on noorsoo-organisatsioonide patroon, Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner, kes on Eesti noorsoo-organisatsioonide päävanem, ning Siseminister August Jürima, kes on Üleriiklik Maanoorte Vanem, on andnud maanoortele juhisteks nende töös ja elus.

Kuidas nende järele on käidud ja kuidas neid täidetud, seda näitavad ilmekalt tegevust kujutavad pildid, kus näeme tööhoos pinguli kehi, näeme töö tulemustest rõõmsaid

ALLA KIUTRAND,
eelmises numbris avaldatud kirjatöö „Vanaisa“ autor.

nägusid, näeme pühalikku hardumust osavõtul pidulikest talitustest ja lustilikku mängu ning tantsu omal ajal.

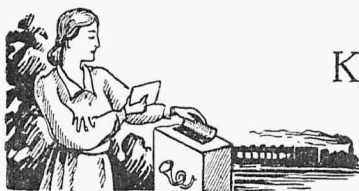
Ja mis need maanoored siis õieti teevad? Nad teevad oma korra ja kombe kohaselt kõike: kõik põllumajanduslikud tööd on tavalise töö või võistluse korras läbi tehtud, ja on hoolitsetud oma teadmiste täiendamise eest, oskuse eest ajada oma asju ühiselt, on hoolitsetud rõõmsa ajaviite eest. On vast kergem vastata sellele, mis nad pole teinud — nad pole lõiganud sirbiga rukist ja viina pole nad ka joonud.

Aga seda kõike näeb palju paremini raamatust.

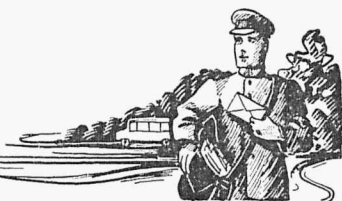
Sel raamatul on tähtsust mitte ainult kui ülevaatel maanoorte tegevusest ja tegelastest, vaid sellel tahab olla ka laialdasem tähtsus. Maanoored on leiutanud uudse võtte koostada tegevuse aruandeid ja peab ütlema, see on õnnestunud.

Pildid on hästi õnnestunud ja kujutavad maanoorte tegevust väga mitmekülgselt ning ilmekalt ja mitte ainult tegevust, vaid ka neid endid.

Loodame, et see raamat saab olema eeskujuks teistelegi ja annab hoogu juure maanoorte liikumisele, sama hoogu, mida noored ise on tulvil täis!

KIRJAVAHETUS

Kaasnoortega kirjavahetust soovivad.

Virumaalt:

Meremaa, Lille, Oandu as. pk. 8, Viru-Maidla.

„Soolep, Õie, Rebo k., Viru-Maidla.

„Anne 16“, Rahkla-Raja, Laekvere ag.

„Siret-Helliste“, Rahkla, Laekvere ag.

„Kaselaid Elle“, Madikse kt. pk. 10, Kadila ag.

Harjumaalt:

„Toomas“, Ardu, Kõue ag.

„Tiit“, Ardu, Kõue ag.

„Jõulupu-u-Juku“, Ardu, Kõue ag.

„Ants Kasekänd“, Ardu, Kõue ag.

„Juhan“, Keila Põllunduskool, Keila.

„Vooder-Volts“, Keila Põllunduskool, Keila.

„Ants“, Keila Põllunduskool, Keila.

„Vello“, Keila Põllunduskool, Keila.

„Enn“, Keila Põllunduskool, Keila.

„Mulgi Märt“, Keila Põllunduskool, Keila.

„Sarja Siim“, Keila Põllunduskool, Keila.

„Viking“, Keila Põllunduskool, Keila.

„Arno“, Keila Põllunduskool, Keila.

„Eino Karjala“, Keila Põllunduskool, Keila.

Võrumaalt:

„Imbi“, Raudsepa pk., Võru.

„Maret“, Raudsepa pk., Võru.

„Enn Salu“, Luhamaa pk. 14, Misso.

„Harry Sirel“, Luhamaa pk. 15, Misso.

„Ojaverre Olly“, Boose pk., Antsla.

„Lainevooll Liilia“, Boose pk., Antsla.

„Ehala Eva“, Boose pk., Antsla.

„Sinimets Silvi, Boose pk., Antsla.

Tartumaalt:

Toode, Helmuth, Aru-Poolemõisa, Elva.

Lepik, Arnold, Aru-Poolemõisa, Elva.

Unt, Johannes, Arumõisa, Elva.

„Boris Penno“, Kapsta-Konguta, Elva.

„Rihard Bravo“, Konguta-Kapsta, Elva.

„Leo Raamina“, Konguta-Majala, Elva.

„Roheline hottëntotlane“, S.-Konguta pk., Elva.

„Punane proletaarlane“, S.-Konguta pk., Elva.

„Sinine indiaanlane“, S.-Konguta pk., Elva.

„Kirglik kongutalane“, S.-Konguta pk., Elva.

„Võluv Gorilla“, S.-Konguta pk., Elva.

„Kolka Pavetskavilka“, S.-Konguta pk. Elva.

„Leegitsev poisu“, S.-Konguta pk., Elva.

„Kõikide vend“, S.-Konguta pk., Elva.

„Sarviste poeg“, S.-Konguta pk., Elva.

„Tiiu“, Saadjärve ag., pk. 21.

„Viiu“, Saadjärve ag., pk. 21.

„Triinu“, Saadjärve ag., pk. 21.

„Lea“, Saadjärve ag., pk. 21.

„Helle“, Saadjärve ag., pk. 21.

„Anne“, Saadjärve ag., pk. 21.

„Heldi“, Abroi kpl., Saadjärve ag.

„Väike sinisilm“, Abroi kpl. Saadjärve ag.

Valgamaalt:

„Arvi“, Konstaabi pk. 6, Karula ag.

„Sass“, Kaagjärve ag., Vabriku pk.

„Aleks“, Pikkjärve pt., Karula ag.

„Karl B.“, Pikkjärve pt., Karula ag.

„Salme 19“, Puka, pk. 4.

„Ilmar 23“, Puka, pk. 4.

„Loreida“, Puka, pk. 4.

„Endla 19“, Puka, pk. 4.

„Põllumees 25“, Puka, pk. 4.

„Paul 30“, Puka, pk. 4.

„August 23“, Puka, pk. 4.

Pärnumaalt:

Merilaid, Laine, Lehu pk., Halinga ag.

Kaljula, Luule, Lehu pk., Halinga ag.

Männikov, Johannes, Soometsa ag.

Kuldna, Elmar, Soometsa ag.

Kukk, Arnold, Võiduküla pk., Soometsa ag.

„Zarah Leander“, Vahenurme pk., P.-Jaagupi ag.

„Greta Garbo“, Vahenurme pk., P.-Jaagupi ag.

„Marika Rökk“, Vahenurme pk., P.-Jaagupi ag.

„Nelson Eddy“, Vahenurme pk., P.-Jaagupi ag.
 „Tyron e Pover“, Vahenurme pk., P.-Jaagupi ag.
 „Villy Fritsch“, Vahenurme pk., P.-Jaagupi ag.

„Kalev“, Ridalepa pk., Pärnu.
 „Lembit“, Lemmetsa pk., Pärnu.
 Saaremäe, Alma, Tali ag., pk. 28.
 Sepp, Anna, Tali ag., pk. 13.
 Kuningas, Glaire, Tali ag., pk. 28.
 Nõmm, Meta, Tali ag., pk. 28.
 Puusepp, Linda, Tali ag., pk. 13.
 Sepp, Erna, Tali ag.
 Aasav, Ehala, Tali ag.

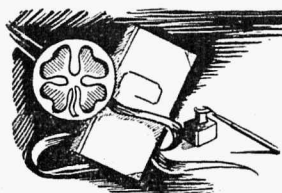
Läänemaalt:

„Aarne, Pajanist“, Tatermaa ag., pk. 24.
 „Meinhard Viirsalu, Tatermaa ag., pk. 17.
 „Vello“, Tatermaa ag., pk. 17.
 „Koidutäht, Villa“, Tatermaa ag., pk. 12.
 „Jüri“, Tatermaa ag.
 „Aado“, Tatermaa ag.
 „Koidupuna, Ella“, Tatermaa ag.
 „Liilia“, Ühtri pk. 12, Käina.
 „Marianne“, Ühtri pk. 13, Käina.
 „Õili“, Ühtri pk. 5, Käina.
 „Aili“, Ühtri pk., Käina.
 „Ets“, Ühtri pk., Käina.
 „Saarlaid, Aino“, Ühtri pk., Käina.
 „Hämarik“, Aadmaa pt., Käina.

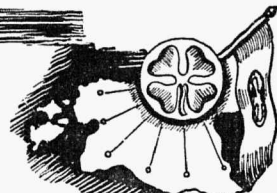
„Rummu Jüri“, Aadmaa pt., Käina.
 „Ära unusta mind“, Aadmaa pt., Käina.
 „Mänd mets, Heini“, Aadmaa pt., Käina.
 „Ats“, Männama pt., Käina.
 „Meinu 19“, Näksu pt., Käina.

Saaremaalt:

Kerkel, Heldur, Kuressaare, Pidula pk.
 Pilt, Arnu, Kuressaare, Pidula pk.
 Liiv, Linda, Kuressaare, Pidula pk.
 Liiv, Salme, Kuressaare, Pidula pk.
 Liis, Sosanna, Mustjala ag., Abula pt.
 Liiv, Vello, Kuressaare, Pidula pk.
 Riis, Lilli, Mustjala ag., Abula pt.
 „Mäki“, Mustjala ag., Abula pt.
 „Vinsi Naki“, Mustjala, Abula pt.
 Aksel, Kaljo, Kuressaare, Pidula pk.
 „Sepa Viku“, Pidula pk., Kihelkonna.
 „Kuusiku Taavi“, Pidula pk., Kihelkonna.
 Mark, Valdo, Pidula pk., Kihelkonna.
 „Elvi Liivak“, Paatsa k., Mustjala ag.
 „Maimu Liivak“, Paatsa k., Mustjala ag.
 Saarlaid, Eevi, Paatsa k., Mustjala ag.
 „Õnneleid“, Paatsa k., Mustjala ag.
 „Auneid“, Paatsa k., Mustjala ag.
 „Tõeneid“, Paatsa k., Mustjala ag.
 „Rahuneid“, Paatsa k., Mustjala ag.
 „Õrnus“, Paatsa k., Mustjala ag.
 „Kiks“, Paatsa k., Mustjala ag.
 „Lobri“, Paatsa k., Mustjala ag.
 Kiutrand, Alla, Uuemõisa ag., Saaremaal.

ORGANISEERITUD NOORED

Petserimaa maanoorte õppepäevadelt.

Petserimaa ilusaid rahvariideid on meie suurtel rahvuspidupäevadel alati imetletud. Samuti on Petserimaa üleriigiliselt tuntud kurgi-, sibula-, maasika- ja linakasvatuse maana. Petseri kloostri tuntakse hästi väljaspoolgi. Et aga kusagil mujal ei saada meil maaüksuselt nii suurt sissetulekut, kui saab seda petserlane — seda teavad vähesed.

Kõik see kokku on meelitanud teistest maakondadest korraldama Petserimaale õppereise, et pisutki petserlast õppida tundma.

Petserimaa on tüübiline väikemaapidamiste ala. Nii on 1—10 ha talundeid Irboska konv. 80,7%, Väraska konv. 76,6%, Petseri konv. 61,6% ja Laura konv. 51,0%. Samal ajal teame, et Petserimaal on rahva juurekasv tugev. Siin võitleb inimene loodusega, et kindlustada endale igapäevast leiba.

Viimase 10 aasta jooksul on Petserimaal maakasutuse viis tunduvalt muutunud, kuna on läbi viidud maakorraldustööd. Varemalt oli Petserimaal hingemaa süsteem, mis mit-

Maanoorte õppepäevadest osavõtjad Petseris.

meti raskendas intensiivset maakasutamist ja põlluharimise tööd. Nüüd võib matkaja tähele panna, et varem tühjadel maa-aladel kerkiivad uued nägusad hooned ning suvel käib uudismaal vilgas tegevus.

Ka on märgata hoogu seltskondlikul ja enesearendamise alal, kuna siin on end tegevusse rakendanud koolidest talusesse tagasi-pöördunud haritud maanoored.

Viimastele teadmiste värskendamiseks ja juhiste andmiseks korraldati 2.—3. märtsini Petseris maanoortele õppepäevad. Muuseas olgu nimetatud, et Petserimaal töötab 26 maanoorteringi. Vaatamata pakasele ja rasketele liiklemisoludele, võttis Petseri maanoorte õppepäevadest osa üle 80 maanoore ja juhtiva tegelase maakonnast.

Õppetöö toimus 2-s rühmas eesti ja vene keeles. Esimese õppepäeva õhtul vaadati üheskoos kultuurfilme, millele järgnes ühine õhtusöök — lauldi isamaalikke laule ja vahetati vastastikku mõtteid. Õppepäevadel esinesid loengutega: Haridusministeeriumi noorte nõunik J. Maismäe, Põllutöökoja pääsekreter I. Tõrmaaküla, maanoorte-sekretär R. Paglant, Petseri maakonsulent L. Kaseoru, aianduskonsulent B. Pettai, kodumajandusnõunik H. Paglant, Petserimaa maanoorte instruktor P. Maresev ja linnukasvatuskonsulent S. Vaigre.

Preemiad selgusid.

7. märtsil s. a. toimetas „Tõusev Nooruse“ toimetus „Tõusev Nooruse“ tellijate ja maanoorteringide-vahelist preemiate jagamist. Maanoorteringide-vaheline preemia jagati nende ringide vahel, kes tellisid ajakirja 1940. a.

päale üle 20 eksemplari. Moodne raamatukapp, mille väärtus kr. 100.— langes Kehtna Maanoorteringile. Eripreemia — nahkköites külaliste raamatu sai Pidula Maanoortering, kellelt oli 90 tellimist.

Ajakirja tellijate-vahelised preemiad omandasid: 1) Helmi Salupõld, Alansi — tellija nr. 2238 — ETK, eriauhind — jalgratas; 2) August Maidla, Viljandi tellija nr. 7246 — fotoaparaat; 3) M. Rohemäe, Laekvere tellija nr. 8997 — kohviserviis.

Kirju rida.

Uusna Maanoortering näitas viljakat tegevust

Viljandimaal töötava Uusna Maanoorteringi aruandest nähtub, et ring on oma intensiivse tegevusega sammunud kohapäälsete organisatsioonide esirinnas. Ringil oli aasta lõpul 62 liiget, ning rahaline läbikäik 597 kr. Aasta jooksul on korraldatud mitmesuguseid võistlusi, samuti on ring osa võtnud Eesti Mängudest, Sakala Mängudest ja maanoortepäevadest V.-Võidus ja Heimtalis. Energiliselt on ring kaasa aidanud ka kodukaunistamise aktsiooni läbiviimisel. Lähemal ajal otustati välja anda ringi ajakiri ja korraldada suusamärgi võistlused.

Lääne maanoored valmistavad sõjaväele sokke.

Ühiselt sõjaväele sokkide valmistamine on leidnud elavat vastukaja Läänemaa maanoorteri ridades. Seda tehakse ühistööna, kusjuures lõnga aitab muretseda Naiskodukaitse.

Misso Maanoortering pidas aastakoosolekut.

Misso Maanoortering oma aasta-pääkoosolekul kinnitas käesoleva aasta eelarve — tasakaalus 197,95 krooniga. Tegevuskavas oleks märkimisväärseks talv- ja suvipäevade, töövõistluste, näituse ja lõikuspüha korraldamine. Kavatakse muretseda ka aiatööstust.

Koduümbruse muuseum Kullamaal.

Hiljuti avati Kullamaa Maanoorteringi koduümbruse muuseum, mille asutamise mõte algatati juba 1932. a. Muuseumis on esitatud vanad rahad, pääle selle tarbe- ja sõjariistu nooremast rauaajast. Riigi Keskarhiivis kopeeriti rootsiaegne Kullamaa kihelkonna kaart, selleaegsete asulate ja teedega, samuti on ülesvõtteid, vanu testamente, piibli esimehe väljaanne jne.

Uus juht Abja-Peraküla Maanoorteringile.

Abja põllumeeste konvendi Pärnumaa osas ainukesena tegutsev Abja-Peraküla Maanoortering seisis juba kauemat aega ilma ringivanemata. Kuna ringivanema puudumine takistas ka mõnel määral tegevust, võttis ringivanema kohused endale maatulunduskonsulent agr. M. Toobal.

Aäsmäel valmistati tööriivaid.

Aäsmäe Maanoortering korraldas tööriivaste valmistamise kursuse, kus paarikümne osavõtja poolt valmistati hulk praktilisi tööriivaid. Põllutöökoja tööjõu pr. Vähi juhatusel. Kursuse lõpul toimus näitus ja omavaheline koosviibimine.

Konvendi-piirkonnaline noortepäev Amblas.

3. märtsil toimus Amblas konvendi-piirkonnaline maanoortepäev, millest võttis osa rohkel arvul ümbruskonna noori. Päeva avas konvendi noortevanem J. Kents ja peokõne pidas H. Lipp. Koorilaule esitati Ambla Kodunduskeskkooli Maanoorteringi laulukoori poolt A. Võrgu juhatusel ja näidendi „Orduaja lõpp“ esitas Kuru-Jootma Maanoortering. Rava Maanoortering esitas vähemtuntud rahvatantse.

Kodutööstuse ring Tabinasse.

Kodutööstuse alal tegutsevate isikute koondamiseks otsustati Tabina Maanoorteringi juure ellu kutsuda kodutööstuse ring, kusjuures organiseerijaks valiti V. Horn.

Suusatamisvõistlused Vastseliinas.

Vastseliina Maanoortering korraldas Vastseliina aleviku ümbruses suusatamisvõistluste,

mis oli välja meelitanud rohkesti asjahuvilisi.

Tütarlaste klassis tuli esikohale L. Keel ja L. Jallai ning noorte poiste klassis olid tublimad A. Mehine, K. Bendi ja K. Ojasoo.

Eraldi võistlesid vanemad poisid, kusjuures esikohale tuli R. Olesk, E. Hinn ja E. Tsirp.

Läänemaal selgusid „Tõusev Nooruse“ tellimisvõistluse tulemused.

Läänemaa Maanoorte Ühenduse „Tõusev Nooruse“ tellimisvõistlusel saavutasid parimaid tagajärgi Sinalepa ja Haimre Maanoortering, saades ka esimese auhinna. Teise auhinna sai Lähtru ja Kivi-Vigala Maanoortering ning kolmanda auhinna omandas Asuküla Maanoortering.

Maanoorte Ühendus Kloostri konvendi.

Kloostri konvendi Maanoorte Ühenduse asutamiskoosolek toimus Vasalemmas põllumeeste konvendi ruumes. Koosolekul esinesid selgitavate ettekannetega maatulunduskonsulent L. Rootsi ja maanoorte instruktor M. Kala. Ühenduse juhatusse valiti A. Ajaots, O. Tromp, E. Klesment ja H. Edovald. Otsustati korraldada konvendi-piirkonnaline maanoorte suvipäev ühes ringide lippude pühitsemise ja tööde võistlusega.

Mõnda Jõgisoo maanoorte tööst.

Jõgisoo Maanoorteringi pere on paisunud 50 liikmeni ja töö käib kodukaunistamise õpperühmas, kanakasvatuse õpiringis ja rahvantsu trupis. Võeti osa viljaseemne puhtimise võistlusest, kusjuures aparaat „Kratiga“ puhiti 10.000 kg seemnevilja. Alates möödunud aastast antakse välja oma ajakirja „Vestevakk“. On avatud ka lugemislaua ja ellu kutsutud seltskondliku kasvatuse ja üldharidusliikud õpiringid.

Valgas selgitati maanoorte tööküsimusi.

Valgas toimus Valga maanoortevanema J. Uuema kokkukutsel ja juhatusel Maanoorte Ühenduse Maakonnakogu koosolek, millest võtsid osa maanoorte juhtivad tegelased. Koosolekul peeti tarvilikuks maakondliku maanoorte-tegelaste kursuse korraldamine, ühtlasi otsustati 2. juunil korraldada Valgas maakondlik maanoorte päev. Päeval toimuks lipu üleandmine Valgamaa Maanoorte Ühendusele ja maanoorteringide lippude õnnistamine. Päevale otsustatakse paluda ka Üleriiklik Maanoorte Vanem A. Jürima.

Toimetuse ja talituse: Tallinn, Pikk tänn. 40. Telefon 484-84. — Posti jooksev arve nr. 275. Ilmub üks kord kuus. Tellimise hind: aastas kr. 2.—; 1/2 a. kr. 1,10. Üksiknumber 20 senti. Vastutav ja päätoimetaja I. Tõrma küla, tegevtoimetaja agr. E. Nugis.

Kõrgeväärtuslised
omakasvatatud

SEEMNED

Saadaval liikaval XVIII
seemneviljanäitusel

Eesti Seemneviljaühisus

KLISEETÖÖSTUS

ARTUR HAAV

TALLINN, S. KARJA 21.

KÖNETRAAT 456-48

*JOON-, VÕRK- JA
MITMEVÄRVI KLIŠEED*

Talupidajaile

piimaveokanne,
piimakurne,
kurnavatti

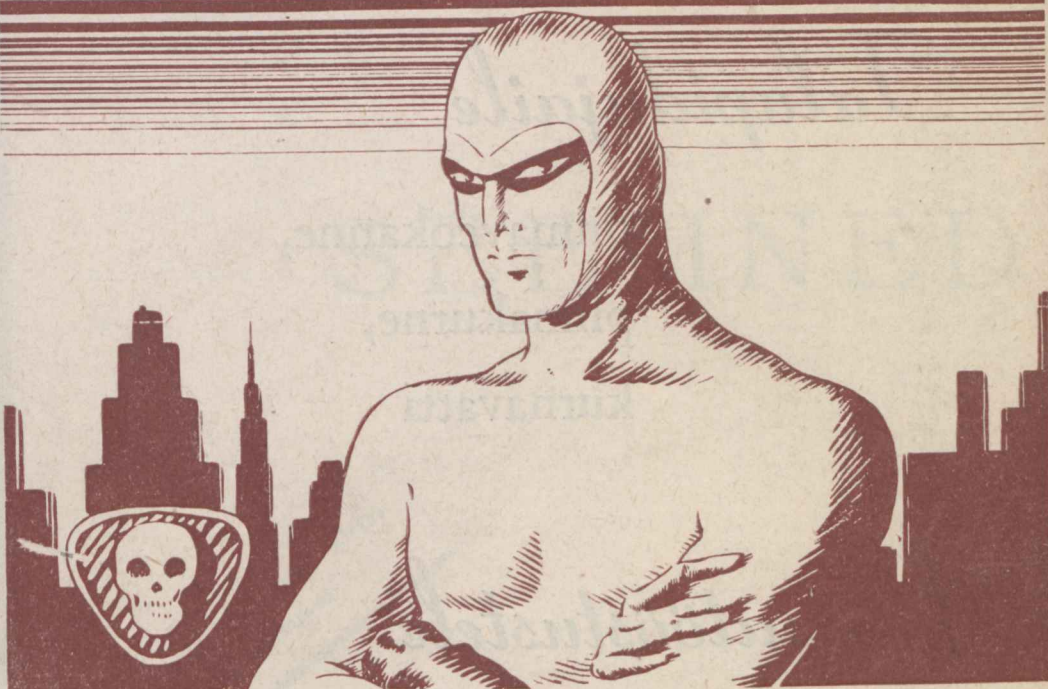
Piimatööstustele

piimatalitusmasinaid,
pakkematerjali,
laboratooriumi tarbeid
müüb minimaalsete vahetalituskuludega

P.K. „VÕIEKSPORT“

TALLINN, S. KARJA 23. KAUB. OSAK. TELEF. 446-06

Hind 20 senti.

Kes on

FANTOOM?

ÜLIPÕNEV JA AINULAADNE PILDIROMAAN
FANTOOM ILMUB „TEATAJAS“.

Maanoored ja maanoorteringid!

TELLIGE JA SOOVITAGE KÕIGILE MAA-
NOORTELE „TEATAJAT“ KUI AJALEHTE,
MILLINE TÖÖTAB MAANOORTE ORGANI-
SEERIMISE JA ISETEGEVUSE LAIENDAMISE
KASUKS.